БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«КИЗИЛ УЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР.

42-йил чиқиши
№ 161 (11.607)

12 июль, сешанба, 1960 йил.

Баҳоси 20 тийин.

ЎҚИТУВЧИЛАР ВА ХАЛҚ МАОРИФИ ХОДИМЛАРИНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети қарор қилдилар:

Ёш авлодни коммунизм руҳида тарбиялаш ва таълим бериш ишидаги катта хизматлари учун Бутунроссия ўқитувчилар съездига делегат бўлиб сайланиш ҳуқуқига муяссар бўлган барча ўқитувчилар ва халқ маорифи ходимлари Совет Иттифоқининг орден ва медаллари билан мукофотлансин;

РСФСР маориф министри ўртоқ Е. И. Афанасенкога мукофотлаш учун рўйхат тақдим қилиш топширилсин;

Иттифоқчи республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига республика ўқитувчилар съездларига сайланган ўқитувчилар ва халқ маорифи ходимларини Совет Иттифоқи орден ва медаллари билан мукофотлашга тақдим этиш топширилсин.

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари,
СССР Министрлар Совети Раиси

Н. С. ХРУШЧЕВ.

1960 йил 9 июль.

Кремлда Бутунроссия ўқитувчилари съезди қатнашчилари шарафига қабул маросими. КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқ сўзламоқда.
В. ВОЛОДКИН фотоси.

ХАЛҚЛАРНИНГ БАХТ-САОДАТИ ВА ЁРҚИН КЕЛАЖАГИ ЙЎЛИДА МУСТАҲКАМ ТИНЧЛИК УЧУН

Ўқитувчиларнинг Бутунроссия съездида 1960 йил 9 июлда ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар!

Ўқитувчилар Бутунроссия съездининг ишида қатнашишга таклиф қилганликларингизни менга айтишди. Бу съездда мактабларда ўқишни унумли меҳнат билан қўшиб олиб боришнинг ҳаётий муҳим масалалари муҳокама қилинмоқда. Мен бу таклифни зўр мамнуният билан қабул қилдим, чунки сизлар муҳокама қилаётган масалалар коммунизм қуриш ва одамларни коммунистик онглилик руҳида тарбиялаш соҳасида партиямиз олиб бораётган ишнинг таркибий қисми бўлган катта давлат аҳамиятига эга масалалардир.

Коммунистик партия Марказий Комитетининг ва Совет Иттифоқи Министрлар Советининг топшириғига биноан, сизларга, сизлар орқали эса мамлакатимизнинг ҳамма ўқитувчиларига — совет халқ зиёлиларининг шонли отрядларидан бирининг намояндаларига самимий салом топшираман ва сизларнинг олижаноб ишингизда янги муваффақиятлар тилаб, энг яхши истакларни билдираман. **(Давомли қарсаклар).** Сизлар ёш авлодни тарбияламоқдасиз, келажакнинг кишиларини — коммунистик жамиятнинг актив қурувчиларини тарбияламоқдасиз.

Коммунистик партия халқ ўқитувчисининг меҳнатига ҳамиша юксак баҳо бериб келди ва юксак баҳо бермоқда. Совет давлатининг улуғ асосчиси Владимир Ильич Ленин, бизда халқ ўқитувчиси буржуа жамиятида ҳеч қачон эга бўлмаган, ҳозир ҳам эга бўлмаётган ва эга бўлиши мумкин бўлмаган юксак даражага кўтарилиши лозим, деган эди.

Лениннинг доно васияти бизнинг мамлакатимизда амалга оширилди; бутун халқ ўқитувчиларга меҳрибон бўлиб ғамхўрлик қилмоқда. Улар ўзларининг астойдил, фидокорона меҳнатлари билан социалистик жамиятни ривожлантиришга, социализм ва коммунизмнинг ўқимишли ва онгли қурувчиларини тайёрлашда бебаҳо ҳисса қўшдилар ва қўшмоқдалар.

Сизлар, шонли халқ ўқитувчилари, куч ва меҳнатингизни аямай, болаларда билимларга зўр қизиқиш, меҳнатга муҳаббат туғдирмоқдасиз, уларни ўз халқига, социалистик Ватанга садоқатли бўлиб хизмат қилишга ўргатмоқдасиз. Мактабда тарбиянинг яхши асосларини олиб чиққан совет йигитлари ва қизлари орасидан кўзга кўринган олимлар, инженерлар, агрономлар ҳам, заводларимиз, фабрикаларимиз, қурилишларимиздаги, колхозлар ва совхозлардаги ажойиб меҳнат қаҳрамонлари ҳам, тинч меҳнатнинг посбони бўлиб турган мард жангчилар ҳам ўсиб етишди. Уларнинг ҳаммаси ўз меҳнатлари ва талантлари билан ҳозир бутун инсоният тараққиётига бош бўлиб, ер юзида мустаҳкам тинчлик учун курашга бош бўлиб бораётган социалистик юртимизнинг шуҳратини оширмоқдалар.

Олижаноб меҳнатингиз учун, азиз дўстлар, Коммунистик партиянинг ва Совет ҳукуматининг чуқур ташаккурини қабул қилгайсиз! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Совет—Австрия муносабатлари—тинч-тотув яшашнинг яхши намунаси

Сизларга маълумки, ўртоқлар, мен кечагина Австрия Республикасидан қайтиб келдим. Мен у ерга Австрия ҳукуматининг таклифига биноан, давлат жавоб визити билан борган эдим. Ана шу сабабли, аввало, бу сафар тўғрисида олган таассуротларимни гапириб ўтишга ижозат бергайсиз. **(Қарсаклар).**

Биз бу сафар фойдали ва самарали бўлди, деб ҳисоблаймиз. Австрия президенти Шерф билан, федерал канцлер Рааб билан, вице-канцлер Питтерман ва бошқа давлат арбоблари билан ўтказган учрашувларимиз, музокараларимиз ва суҳбатларимиз очиқ кўнгиллилик ва дўстона вазиятда ўтди. Бизнинг учрашувларимиз мамлакатларимиз ўртасида яхши ҳамжиҳатлик ўрнатилишига ва муносабатларнинг янада мустаҳкамланишига ёрдам бериши шак-шубҳасиздир. Бу муносабатлар ҳозир ҳам яхши бораётир, лекин биз бу муносабатларнинг тағин ҳам яхшироқ бўлишига интилмоқдамиз.

Шуни уқтириб айтмоқчиманки, Австрия давлат арбоблари билан олиб борган музокараларимиз томонлардан биронтаси учун катта қийинчиликлар туғдирмади. Австрия — бетараф мамлакат, шунинг учун ҳам унинг ҳукумати бетарафлик сиёсатини ўтказиб келмоқда, биз буни ҳурматлаймиз ва қадрлаймиз. Музокаралар вақтида биз муносабатларимизнинг баъзи масалаларини аниқлаб олдик, бу эса, матбуотда эълон қилинган Совет—Австрия ахборотида ўз ифодасини топди.

Ахборотдан маълум бўлишича, ҳар иккала томон шуни якдиллик билан қайд қилдиларки, ижтимоий системалари ва идеологик қарашлари турлича б ў л и ш и д а н қатъи назар, давлатларнинг тинч-тотув яшаши принципларини эътироф қилишга асосланган Совет — Австрия муносабатлари ўзаро ҳурматлаш ва бир-бирининг ички ишларига аралашмаслик негизида ҳар иккала томон учун қониқарли бўлиб ривожланиб келди. Ҳар иккала давлат ўртасида ҳал қилинмаган сиёсий проблемалар йўқ. Ҳар иккала томон қуролсизланиш масаласининг ижобий ҳал қилиниши учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўрадилар, бу масаланинг ҳал қилиниши уруш хавфини йўқотишга ёрдам берган бўлур эди ва зўр бериб қуролланиш билан боғлиқ бўлган оғирликлардан халқларни озод қилган бўлур эди.

Музокаралар натижасида Совет Иттифоқи билан Австрия ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқаларни янада ривожлантириш тўғрисида битимга келинди.

Муайян буюмларга заказлар бериш ва бизнинг молларимизни етказиб бериш тўғрисидаги баъзи бир конкрет масалалар Австрия ҳукуматининг истаклари ҳисобга олинган ҳолда, ижобий ҳал қилинди. Ўзаро моллар етказиб бериш тўғрисида 5 йилга узоқ муддатли янги битим тузиш тўғрисида аҳдлашиб қўйдик. Иқтисодий тил билан айтганда, биз ўз муносабатларимизни ўзаро манфаатли битимлар асосига қурмоқдамиз. Бундай сиёсат ижобий натижалар бермоқда. Эришилган битимлар мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорликни янада яхшилашга хизмат қилади, деб умид қиламиз.

Совет Иттифоқи ва Австрия ҳукуматлари маданий ва илмий-техникавий айирбошлашни янада кенгайтиришга ўзларининг интилаётганликларини таъкидладилар ва мамлакатлар ўртасида маданий яқинлашишга қаратилган ҳар қандай ташаббусни рағбатлантиришга розилик билдирдилар.

Федерал канцлер жаноб Рааб билан муносабатларимиз яхши бўлиб қолди. Лекин шуни айтиб ўтмоқчиманки, баъзи иқтисодий масалаларни муҳокама қилиш вақтида у, қаттиқ туриб олиб, хасислик кўрсатди. Ўз вақтида биз Австрия ҳукуматининг майлига юрган эдик ҳамда Совет—Австрия савдосини ривожлантириш ва рағбатлантириш мақсадида бирмунча ён берган эдик. Бу нарса Австрияга хуш келган эди. Бироқ, савдо-сотиқни янада ривожлантириш тўғрисида Венада олиб борилган музокараларнинг бошида биз савдо битимлари тузишга ҳар қандай ён беришларнинг чеки бор, деб қатъий қилиб айтдик. Иқтисодий муносабатлар соғлом негизда ривожланмоғи учун бу муносабатларни ўзаро манфаатдорлик принципига қурмоқ керак. Шуни айтиб ўтиш керакки, Австрия томони мана шу бирдан-бир оқилона йўлга рози бўлди.

Ҳозирги вақтда бизнинг Австрия билан иқтисодий муносабатларимиз яхши ривожланиб бормоқда. Биз савдо-сотиқни кенгайтиришни истар эдик, Австрия томони ҳам бунга зўр қизиқиш билан қарамоқда. Лекин бу ишда баъзи мураккаб жиҳатлар ҳам туғиладики, буларни енгиб бўлмайдиган жиҳатлар деб айтиб бўлмайди. Тегишли шароит бўлган тақдирда, — кези келганда шуни айтиб ўтмоқ керакки, бундай шароит Австрия томонидан кўпроқ талаб қилинади, — мамлакатларимиз ўртасидаги савдони анча кенгайтиришга эришмоқ мумкин. Австрия ҳукумати ҳам, савдо-саноат доираларининг вакиллари ҳам Совет Иттифоқи билан савдо-сотиқни ривожлантиришга зўр қизиқиш билан қарамоқдалар, лекин бунда мамлакатларимизнинг экономикаси турли негизларда ривожланиб бораётганлигини ҳисобга олишга тўғри келади.

Совет Иттифоқининг социалистик экономикаси планли, пропорционал ривожланиш қонуни билан белгиланади. Биз ўз фаолиятимизда бугун учун ҳам, шунингдек келажак учун ҳам халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини тўхтовсиз юксалтиришнинг равшан истиқболини кўриб турибмиз, бу истиқбол планлар билан белгиланмоқда. Капитализм шароитида муқаррар бўлган кризислар ёки ишлаб чиқаришнинг пасайишлари бизда йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Биз ўз экономикамизни муайян бир даврга мўлжаллаб ривожлантиришнинг асосларини белгилаётганимизда, қандай маҳсулотни, хомашёнинг қандай турларини қанча миқдорда, қаерда, қайси иқтисодий районда ишлаб чиқариш энг мақсадга мувофиқлигини олдиндан кўриб турамиз.

Капиталистик хўжалик бутунлай бошқа принципларга асосланади, унинг учун ишлаб чиқариш анархиясининг ҳодисалари характерлидир, ишлаб чиқариш бошқа қонунлар билан белгиланади. Капиталистик хўжалик шароитида экономика гоҳ юксалади, гоҳ пасаяди ва кризисларга учраб туради. Мана шуларнинг ҳаммаси антагонистик зиддиятлар кемираётган жамият учун характерлидир. Мана шунинг ўзи капиталистик экономиканинг ривожланишидаги нотекисликни ва бу ривожланиш сакрашлар тариқасида боришини белгилаб беради.

Планли социалистик хўжаликнинг афзалликлари энг янги илмий кашфиётлар ва ихтиролардан тўлиқ ва оқилона фойдаланишга, хўжаликнинг ҳамма тармоқларини планли ривожлантиришни таъминлашга, тобора юқори кўтарилиб, аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини тўла равишда таъминлашга имконият беради. Социализмнинг бу афзалликлари мамлакатимизнинг бошқа мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларини ҳар томонлама кенгайтиришга ҳам имконият беради.

Австриянинг аҳволи бошқача. У, капиталистик давлатдир, шунинг учун ҳам Австриянинг экономикаси битта марказга, ҳукуматга бўйсундирилган эмас. Ҳар бир капиталист ва ҳар бир фирма кўпинча давлат манфаатларига зид бўлиб тушадиган ўз мақсадларини кўзлайди. Австриядаги кўпгина фирмалар бошқа капиталистик давлатлардаги фирмалар билан қалин иқтисодий алоқалар боғлаб олганлар, бу алоқалар гарчи баъзан умуман давлатнинг манфаатларига мос бўлиб тушмаса ҳам, лекин бу алоқаларни бўшаштиришни истамайдилар. Бошқа сабабларнинг ҳам таъсири борки, ҳозир бу тўғрида батафсил гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ; ўйлайманки, буни сиз ўзингиз билиб турибсиз. **(Залда жонланиш).**

Венада олиб борилган музокаралар вақтида бизнинг мамлакатимиз Австрия билан савдо, иқтисодий ва сиёсий муносабатларни жуда кенг ривожлантириш позициясида турганлигини айтдик ва бу гапимизни бу ерда, Москвада ҳам таъкидлаб ўтаман. Бу муносабатларнинг ривожлантирилиши Австрия томонининг истакларига ва имкониятларига боғлиқдир. Биз Австрия билан савдо-сотиқни, масалан, темир-руда етказиб беришни кўпайтириш ҳисобига анча кенгайтиришимиз мумкин. Курск магнит аномалияси районида темир-руданинг жуда катта запасларини қазиб олиш бошланганлиги муносабати билан бизнинг бу соҳадаги ресурсларимиз ҳозир кенгайиб кетди. Энди биз Австрияга Дунай дарёси орқали экспорт қилмоқ учун кўп миқдорда руда ажратиб бера оламиз. Австрия хўжалиги учун лозим бўлган кокс ҳамда хомашё ва маҳсулотнинг бошқа турларини ҳам мана шу арзон сув йўли билан экспорт қилишимиз мумкин.

Совет Иттифоқи эса, Австриядан молларни кўпроқ сотиб олишга тайёр. Бизга, масалан, истеъмол характеридаги буюмларни: газлама, тайёр кийим, пойафзални сотиб олишни таклиф қилишди. Биз Австриядан шу молларни бемалол сотиб олишимиз мумкин бўлур эди, лекин бунинг учун Австрия ҳукумати Совет Иттифоқидан худди шу маблағга тенг келадиган машиналар ёки хомашёларни сотиб олиш имкониятини қидириб топиши шарт.

Мен чет мамлакатларда бўлган вақтимда, Совет Иттифоқи мол эвазига мол принципида савдо-сотиқ қилаётир, деб неча марталаб гапирганман. Шундай қилишга мажбур бўлганлигимизнинг сабаби шуки, бизда доллар, фунт стерлинг ёки бошқа ажнабий валюта запаслари йўқ. Лекин бизда ишчиларимиз ва колхозчиларимизнинг меҳнати билан, бутун совет халқининг меҳнати билан вужудга келтирилган жуда катта бойликлар бор. Бу — асосий капиталдир. **(Қарсаклар).**

Совет мамлакати билан иқтисодий алоқаларни ривожлантира бериш Австрия ва бошқа капиталистик мамлакатлар учун манфаатлидир, чунки Совет мамлакатининг экономикаси пасайишлар ҳамда кризисларни билмайди ва ҳамма вақт барқарор ва йирик заказларни гарантиялаши мумкин. Доимий ва катта совет заказлари бўлиб туради, Австрия ишчилари иш билан таъминлаб турилади, ишсизлик бўлмайди. Буни Австрия ишчилари ҳам яхши тушунадилар. Шу сабабли, биз Австрияда борган жойларимизнинг ҳаммасида ишчи ташкилотларининг вакиллари ва айрим ишчилар, биз Совет Иттифоқи билан савдо-сотиқ кенгайтирилишидан, ўз корхоналаримиз учун совет заказларини олишдан манфаатдормиз, деб муттасил гапирдилар.

Ишчилар савдогарлар эмас-ку, ахир, улар моддий бойликларни яратувчи кишилардир, шунинг учун ҳам улар бизнинг мамлакатимиз билан савдо-сотиқ қилиш ўзларини иш билан тағин ҳам тўлиқроқ таъминлашини ва бундай савдо-сотиқ ишчиларни ишсизликдан омон сақлашини яхши тушунадилар. Шундай қилиб, бизнинг иқтисодий ҳамкорлигимиз совет кишиларининг ҳам, Австрия меҳнаткашларининг ҳам манфаатларига мос бўлиб тушади.

Австриянинг буржуа матбуотида ва ҳатто социалистик партиянинг матбуот органларида Совет Иттифоқи билан иқтисодий алоқаларнинг ривожланишини тўхтатиб туриш зарур, деган гаплар ёзилмоқда. Бунга сабаб қилиб шуни кўрсатмоқдаларки, агар Австрия Совет Иттифоқи билан қалин алоқа боғлаб олса, Австриянинг экономикаси совет экономикасига боғлиқ бўлиб қолар эмиш.

Лекин бу гапларни, бир томондан, социализмдан қўрқиб қолган, социализмнинг тез ўсиб бораётганлиги ва таъсир қилаётганлигидан қўрқаётган кишилар айтмоқда, иккинчи томондан эса, бундай кишилар чайналган «коммунистик олабўжини» яна рўпара қилиб, капитализм олдида малайлик ва лаганбардорлик қилмоқдалар.

Аммо турмуш талабчан устоздир, у, ҳаммага таълим беради, ақлли кишиларга фойдали сабоқлар беради, узоқни кўрмайдиган кишиларни эса, қайта-қайта ўқиб — ўрганишга мажбур этади, уларни, ниҳоят, нималар фойдали ва нималар ақлга тўғри келадиган иш эканлигини тушуниб олишга мажбур қилади.

(Давоми иккинчи бетда)

Н. С. ХРУШЧЕВ Индонезия Республикаси ҳукуматининг биринчи министри Р. Х. ЖУАНДА КАРТАВИЖАЙЯНИ қабул қилди

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрущев СССР ҳукуматининг таклифига биноан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Индонезия Республикаси ҳукуматининг биринчи министри Р. Х. Жуанда Картавижайяни 9 июлда қабул қилди.

Н. С. Хрущев билан Р. Х. Жуанда Картавижайя ўртасидаги суҳбат дўстона, самимий вазиятда ўтди. Суҳбатда Совет—Индонезия муносабатларига доир масалалар тўғрисида, шунингдек ҳозирги халқаро аҳвол масалалари тўғрисида гаплашилди. Фикр олишув давомида ҳозирги вақтда жаҳон олдида турган проблемалар ва айниқса қуролсизланиш проблемаси тўғрисида ҳар иккала томоннинг тўла ҳамжиҳатлиги аниқланди.

(ТАСС).

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқининг давоми

(Боши биринчи бетда)

Австрия саноатининг ривожланишида жуда катта ишлаб чиқариш ва техника муваффақиятлари бор, булар диққатга сазовор муваффақиятлардир. Масалан, кислород билан дам бериб пўлатни конвертерларда эритишнинг янги усули бизда зўр таассурот қолдирди. Биз шундай усул билан пўлат эритишни ўз кўзимиз билан кўрдик. Бу усулда пўлат тахминан 30 минутда тайёр бўлади. Завод мутахассислари бизга, мартен печларида пўлат эритишга нисбатан янги усул билан ишлаганда меҳнат унумдорлиги анча ошади, деб айтдилар. Шундай метод билан пўлат ишлаб чиқаришга патент олмоқ ёки бизнинг металлургия заводларимизга конвертер ускуналар ясаб бериш тўғрисида австрияликларга заказ бермоқ (шундай қилиш яхшироқ бўлса керак) учун ҳозир бу тажрибани тағин ҳам кўпроқ ғайрат билан ўрганмоқ керак. Хуллас, бизнинг саноатимизда бу прогрессив усулни тезроқ татбиқ қилиш зарур.

Биз Австриянинг савдо-саноат доиралари вакиллари билан ҳам учрашганимизни сизлар матбуотда ўқиб билган бўлсаларингиз керак. Савдо-саноат доираларининг кўзга кўринган кўпгина вакиллари бизнинг мамлакатимиз билан иқтисодий алоқаларнинг аҳамиятини тўғри тушунаётганликларига ва бу алоқаларни янада кенгайтиришга қизиқаётганликларига амин бўлдик.

Энди мен сизларга Австрия бўйлаб қилган саёҳатимиздан, Австрия халқи билан бўлган учрашувлардан олинган таассуротларни гапириб бермоқчиман.

Биз борган жойларнинг ҳаммасида Австрия халқи бизни ғоят хурсандлик билан кутиб олди. Шуни айтишим керакки, Австрия халқи бизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатимизга юксак баҳо бермоқда ва биз шундай сиёсатни изчиллик билан ўтказиб келаётганлигимиз учун ўзининг миннатдорчилигини изҳор қилмоқда. Австриянинг ишчилари, деҳқонлари ва зиёлилари тинчлик учун олиб бораётган курашимизга нақадар юксак баҳо бераётганликларини кўриб ва эшитиб жуда хурсанд бўлдик. Шуни айтиб ўтмоқ керакки, савдо-саноат доираларининг вакиллари ҳам, халқаро вазият кескинлашганлиги сабабли катта ҳаяжонга ва ташвишга тушаётган майда буржуазия ҳам бизнинг давлатимизнинг тинчликсеварлик сиёсатига ўзларининг қойил бўлганликларини айтдилар.

Шу айтилган гаплар ва бўлган суҳбатларнинг ҳаммасида шу нарса айниқса сезилдики, Австрия халқи бизнинг тинч-тотув яшаш сиёсатимизни маъқуллаш ва қувватлаш билан бирга, мамлакатимизнинг улуғворлигига, революциямизнинг ғалабаларига, Совет Иттифоқи халқларининг Совет ҳокимияти йиллари мобайнида эришган тарихий зафарларига қойил бўлмоқдалар. Бу нарса улар совет тинчликсевар ташқи сиёсатини эътироф қилганликларини ва маъқуллаганликларини ҳамда шу тариқа революциямизнинг, социалистик системамизнинг, идеяларимизнинг улуғворлигини истар ёки истамас эътироф қилганликларини кўрсатдики, совет халқининг экономикаси, маданияти, турмуш даражаси ва мамлакатимизнинг қудрати мана шу социалистик система ва идеяларимиз асосида тарихан қисқа муддат ичида шу қадар юксак даражага кўтарилди. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Мана шуларнинг ҳаммаси империализмнинг агрессив сиёсатига қарама-қарши бўлиб турган тинчликсевар ленинча сиёсатни муваффақиятли ўтказишимизга имконият бермоқда.

Ишнинг моҳиятини баъзан ҳали охиригача англаб олинмаган бўлса-да, умумлашган тарзда бўлмаса-да, лекин мана шундай реал тушуниш борлиги тинчлик учун курашда қаерда ва кимга таяниш мумкинлигини, тинчлик бўлишидан ҳақиқатан ким манфаатдор эканлигини, тинч-тотув яшаш сиёсатини ҳақиқатан ким қувватлаб чиқаётганлигини кўрсатиб турибди.

Бизнинг тинчликсевар сиёсатимиз жаҳон халқларининг кўнглига ёқмоқда. Уларнинг Совет давлатига, Совет Иттифоқига зўр хайрихоҳлик билан қараётганликлари сиёсатимизнинг энг улуғ ғалабасидир, мамлакатимизнинг шу қадар юксакликка кўтарилишига асос бўлган марксизм-ленинизм таълимотининг улуғ ғалабасидир. Бизга ўзларининг хайрихоҳликларини изҳор қилаётган одамларнинг ҳаммаси ҳам марксизм-ленинизм таълимотини маъқул кўраётган кишилар эмас, уларнинг баъзилари, ҳатто, бу таълимотга қарши чиқмоқда. Лекин турмуш мантиқининг ўзи шундай: одамлар Совет Иттифоқи тинчлик учун кураш идеяларининг жарчиси ва ифодачиси, деб айтаётган эканлар, бутун сиёсатимизга асос бўлиб турган марксизм-ленинизмнинг ўзи йўлловчи, ўзак назария эканлигини эътироф қилмасликлари мумкин эмас. Таълимотимизнинг улуғворлиги ва кучи ҳам мана шундадир! **(Гулдурос қарсаклар).**

Энди, Совет Иттифоқининг ва барча социалистик мамлакатларнинг тинчликсевар сиёсати туфайли бутун дунё халқлари тинч-тотув яшаш учун, тинчлик учун кураш тўғрисидаги ўз тасаввурларини коммунизм билан ҳақли равишда боғламоқдалар. Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлар тинчлик учун олиб бораётган кураш юз миллионлаб кишиларнинг тасаввурида коммунизмнинг иши бўлиб кўринмоқда. Аксинча, агрессия тўғрисида, уруш тўғрисидаги тасаввур юз миллионлаб кишиларнинг назарида империализмни гавдалантирмоқда. Социализм қаердаки ғалаба қилган бўлса, шу ерда тинчлик идеялари, тинч-тотув яшаш идеялари ғалаба қилди. Капитализм ўз позициясини сақлаб қолган ерларда эса,—аввало, энг классик империалистик мамлакат бўлган Америка Қўшма Штатларида, — уруш, зўр бериб қуролланиш, агрессия идеяси тарғиб қилинмоқда. Халқлар буни кўриб турибди, шунинг учун ҳам улар ўз хулосаларини чиқармоқдалар.

Тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун курашимизга халқлар хайрихоҳлик қилаётганлиги, бу курашни жаҳон жамоатчилиги қувватлаётганлиги тинч-тотув яшаш учун ва, бинобарин, тинчлик учун олиб борилаётган курашдаги улуғ кучдир, тинчлик учун кураш, демак, социализм учун курашдир! **(Қарсаклар).** Халқлар социализм учун кураш байроғи остида жипслашмоқда. Бизнинг марксизм-ленинизм идеяларимизни ҳозирча қабул қилмаётган кишилар тинчлик учун кураш масалаларида ўзларининг куч ва ғайратларини бизнинг куч ва ғайратларимизга қўшмоқдалар.

Биз ўз идеяларимизни уларга зўрлаб қабул қилдирмаймиз, уларни коммунистларнинг сафларига судраб келмаймиз. Австрияда сафар қилиб юрган вақтимда гапириб ўтганимдек, одамни таёқ билан уриб жаннатга киритиб бўлмайди. Социалистик системанинг капиталистик системадан устунлигини Совет Иттифоқидаги коммунизм қурилишининг практикасида, жонли тажрибасида исбот қилиб берамиз. Айни вақтда биз соф виждонли кишиларнинг ҳаммасини урушга қарши, тинчликни мустаҳкамлаш учун кураш байроғи остида жипслаштириш учун курашни давом эттира берамиз. Бундай жипслашиш ишчилар синфининг ва бутун меҳнаткаш халқнинг улуғ ишига фойда етказади, холос. Шундай вақт келадики, ҳамма одамлар коммунизм тинчлик эканлигини, коммунизм халқларнинг дўстлиги ва қардошлиги эканлигини тушуниб оладилар. Ана ўшанда улар ўз хулосаларини ўзлари ҳеч сўзсиз ва узил-кесил қилиб чиқариб оладилар. **(Қарсаклар).**

Австрия халқининг бизга муносабати самимий ва дўстона муносабат бўлганлигини гапириб ўтдим. Лекин, ўртоқлар, бир нарсани ҳисобга олиш керак. Капиталистик мамлакатлардаги одамлар маълумки, биздагига қараганда бугунлай бошқача идеяларда тарбияланмоқдалар. Бизнинг халқимиз дўстлик ва бошқа халқларни ҳурматлаш руҳида тарбияланган, ҳамма мамлакатларнинг социал системасидан қатъи назар, шу мамлакатлар билан тинч-тотув яшаш ва тинчликни сақлаш идеяларида тарбияланган. Биз ҳаммамиз шундай кишилармиз! Модомики, шундай экан, агар биз капиталистик мамлакатлардаги кишиларни ўзимизнинг совет андазамиз билан ўлчай бошласак, бу нарса хато хулосаларга олиб келиши мумкин. Капиталистик дунёда воқеаларга баҳо беришда турли синфий йўл тутилаётганлиги ўзини муқаррар кўрсатмоқда, капиталистик мамлакатларда турли сиёсий эътиқодлар мавжуддир.

Юқорида айтиб ўтганимдек, умуман олганда, бизни яхши кутиб олишди. Ҳатто, жуда яхши кутиб олишди, дейиш мумкин! Лекин, масалан, шу фактни ҳисобга олмаслик мумкин эмаски, биз Австрияга етиб боришимиз олдидан католик черкови диндорларга мурожаат қилиб, уларни бизни назокат билан, лекин совуқ кутиб олишга чақирди. **(Залда жонланиш).** Хўш, католик черковининг ўзи нима? Агар Австрия аҳолисининг тўқсон проценти черковга итоат қилишга одатланиб қолган католиклар эканлиги ҳисобга олинадиган бўлса, католик черкови Австрия шароитида катта кучдир.

Бироқ, бу сафар паствалар (кавмлар) ўз пастерларининг даъватларига қарамай... мен урғуни тўғри қўйиб айтаяпманми, ўқитувчи ўртоқлар, ёки пастваʼ деб гапириш керакмиди? **(Залда жонланиш).** Ростини айтсам, сизларнинг олдингизда нутқ сўзлаётганимда ҳамиша тўлқинланиб турибман, чунки баъзи сўзларни талаффуз этишдаги ўз камчиликларимни биламан, чунки мен шундай талабчан устозлар олдида гапираётирман. **(Залда жонланиш).** Шу сабабли, менга нисбатан унчалик қаттиқ талабчан бўлмасликларингизни сизлардан олдиндан илтимос қилиб қўяётирман. **(Ҳамма кулиб юборади. Қарсаклар).** Масъулиятни ўз ўқитувчиларим устига юкламоқчи эмасман. **(Залда кулги).** Менинг ўқитувчиларим жуда яхши кишилар эди, айниқса шуларнинг бири Лидия Михайловна жуда яхши аёл эди, уни мен ҳеч қачон унутмайман. У, бизни ўқимишли кишилар қилиб етиштирмоқ учун бутун кучини сарфлади. **(Гулдурос қарсаклар).** Лекин мен яшаган муҳит ўз таъсирини ўтказган бўлса керак. Хўш, ҳар ҳолда, паʼствами ёки паства'ми? **(Залда жонланиш, давомли қарсаклар).** Демак, уларнинг паʼствалари қилинган илтижоларнинг ҳаммасига сира қулоқ солмади ва ўзларини диндор одамларнинг руҳоний оталари ва насиҳатгўйлари деб ҳисоблаб юрган кишиларга қараганда реал турмушни кўпроқ тушунганлигини кўрсатди.

Аммо, иш бу билангина битмади. Шуниси қизиқки, Австрия социалистик партиясининг раҳбарлиги ҳам ҳақиқатда католик черковининг раҳбарларига қўшилди. Мен бу партияни ранжитишни истамас эдим,—биз бу партия билан ҳам яхши муносабатда бўлишни истаймиз, лекин, рус мақолида айтилганидек, «Ашуладан сўзни чиқариб ташлаб бўлмайди».

Социалистик партиянинг раҳбарлари ҳам ўз мухлисларини бизга «совуқ муносабатда» бўлишга чақирдилар. Дуруст, улар черков аҳлларига қараганда, эҳтиётроқ бўлиб, ўзларини қоралайдиган излар қолдирмайдиган қилиб ҳаракат қилдилар. Бизга нисбатан фақат «назокатли, лекин совуқ» муносабатда бўлиш керак, деган даъватни социалистик матбуот шу партиянинг раҳбарлари номидан эълон қилмасдан, балки имзосиз—матбуотнинг ўз номидан эълон қилди.

Лекин, бу—бесўнақай найрангдир. Социалистик партиянинг матбуоти ҳеч қачон шу партия раҳбарлигининг кўрсатмаларига зид бўлиб тушадиган ҳеч бир иш қила олмаслигини ҳар бир киши тушунади.

Шундай қилиб, Австрия социалистик партиясининг раҳбарлари ҳам халқни Австрияга давлат визити билан келган Совет Иттифоқи вакилларига нисбатан «иссиқ муносабатда бўлмасликка» чақирдилар. Сизларга шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, бу мамлакатда социалистик партиянинг таъсири оз эмас: парламентдаги ўринларнинг деярли ярмиси шу партияникидир!

Шунга ҳам қарамасдан, социалистик партиянинг оддий аъзолари—ишчилар ва хизматчилар бизни ҳақиқатан дўстларча, айтишим мумкинки, қардошларча кутиб олдилар. **(Давомли қарсаклар).** Социалистлар ҳам, коммунистлар ҳам, бошқа партияларнинг намояндалари ва партиясизлар ҳам бизни дўстона табрикладилар, — уларнинг ҳаммаси тинчлик ва дўстлик тўғрисида гапирдилар.

Хуллас, католик черков ҳам, у билан бир ёқадан бош чиқарган «социалистик матбуот» ҳам Австрия халқини бизни, уларнинг ўз сўзи билан айтганда, «совуқ» кутиб олишга мажбур қилолмадилар.

Кези келганда шуни айтиб ўтиш керакки, бу даъватларнинг кучига олдиндан ишониб қўйган буржуа газеталари жуда ўнғайсиз аҳволга тушиб қолдилар. Улар биринчи кундан бошлабоқ: «совуқ кутиб олинди», «муздек кутиб олинди» деб жар сола бошладилар, газетхон эса, шундай сарлавҳалар остида босилган фотографияларни кўриб, илжайиб кула берди. У, бизни кутиш учун чиққан жуда кўп халойиқни, табрик плакатларини, бизни кутиб олаётган одамларнинг чеҳрасидаги самимий табассумларни кўрди.

Мен, масалан, Грацда бўлган тўлқинлантирувчи кутиб олишни асло унутмайман. Бу шаҳарда кўчаларни лиқ тўлдириб турган кўп минг кишилик халойиқ полиция тўсиғини бирданига ёриб ўтди ва полиция тартибни сақлашга уриниб, ҳеч бир натижа чиқаролмади. Минглаб кишилар биз турган меҳмонхона олдидаги майдонга дарё тошқинидек оқиб келиб, Совет Иттифоқи шаънига табрик сўзларини хитоб қила берди. **(Гулдурос қарсаклар).**

Бизни кутиб олиш учун қовоғи солиқ бўлиб чиққан айрим кишилар баъзи жойларда учраган бўлса-да, ҳатто, шунинг ўзи ҳам фойдали бўлди, бу ҳол бизнинг сафаримиз номдор меҳмонларнинг туристлик саёҳати эмас, балки тинчлик учун, ҳозирги замоннинг прогрессив идеялари учун актив курашнинг моментларидан бири эканлигини яққол эслатиб турди, курашда эса, ҳамма вақт иттифоқчилар билан бирга муҳолифлар ҳам бўлади, курашнинг курашлиги ҳам шундадир! **(Давомли қарсаклар).**

Кези келганда шуни айтиб ўтайки, Австрияда биз автобусда бораётган вақтимизда, йўл ёқасида иккита кекса киши автомашинанинг ёнида турган эди. Улар Ғарбий Германиядан келган туристлар бўлсалар керак, бунақа туристлар Австрияда жуда кўп. Шуларнинг эркаги мени кўриши билан менга ўзининг каттагина муштини кўрсатди. **(Залда кулги).** Мен унга жавоб бериб ўтиш керак деб ҳисобладим, бунга эътибор бермасдан ўтиб кетиб бўмайди-ку. Мен ҳам унга муштимни кўрсатдим. **(Ҳамма кулиб юборади, қарсаклар).** Бу эр-хотин Ғарбий Германиядан келганлигига аминман. Уларнинг эркаги фашистларнинг қўшинларида хизмат қилган бўлса керак ва Сталинграддаги калтак зарбидан бир амаллаб қутулиб қолган бўлса керак, энди у ўзининг еган калтагини сира унутолмаяпти. **(Залда жонланиш).** Эҳтимол, у Манштейн қўшинларида хизмат қилган бўлса керак, аммо, у ерда у, Родион Яковлевич Малиновскийнинг зарбидан қутулиб қолган бўлса керак. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Аммо, мана шу саккиз кун давомида биз курашдаги нақадар ажойиб иттифоқчиларимиз билан танишиб олдик! Сизларга шуни айтиш керакки, Австрияда бўлишимизнинг программаси жуда зиқ эди. Шунинг учун ҳам бизни таклиф қилган жойларнинг ҳаммасига бориш учун ҳақиқатда бизда сира ҳам имкон бўлмади.

Биз ўзимиз боролмаган заводлар ва фабрикаларнинг ишчиларига саломларимизни юбориб, кечиримлар сўрадик, лекин бу билан уларни қаноатлантирмаганлигимиз очиқ кўриниб турди. Шунинг учун ҳам бир қанча шаҳарларда кончилар, темир йўлчилар, пўлат эритувчилар, машинасозлар, кимёгарлар, трамвайчилар ва шу кабилардан жуда кўп делегациялар бизнинг олдимизга оқиб кела берди.

Уларнинг ҳаммаси совет ишчиларига, деҳқонларига, зиёлиларига Совет Иттифоқи тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш йўлида қилаётган ҳамма ишлар учун ўзларининг чин кўнгилдан самимий саломларини ва қизғин ташаккурларини топширишни мендан илтимос қилдилар. **(Гулдурос қарсаклар).** Мен бу илтимосни бажо келтиришга ваъда бердим, мана энди Австрия меҳнаткашларининг топшириғини адо қилмоқ учун сизларнинг съездингизнинг юксак минбаридан мамнуният билан фойдаланаман. **(Гулдурос қарсаклар).**

Бунга жавобан, бизнинг халқимиз ва ҳукуматимиз бундан буён ҳам тинчлик ва халқлар дўстлиги ишини изчиллик билан ва қаттиқ туриб ҳимоя қилиб, империалистларнинг, уруш оловини ёқувчиларнинг кирдикорларига энг қақшатғич зарба бераверади, деб шу минбардан туриб совет ишчилари ва социалистик Ватанимизнинг ҳамма меҳнаткашлари номидан ваъда берсам, хато қилмаган бўламан, деб ўйлайман! **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Биз билан учрашишга келган ишчи делегациялар билан очиқ кўнгил бўлиб дўстона суҳбатлар ўтказдик. Бизнинг суҳбатдошларимиз ишчиларнинг умумий иши ғалаба қилади ва ишчиларнинг ўз ҳуқуқлари учун, ўз мақсадларига эришиш учун олиб бораётган курашларида бирлик муваффақиятнинг гаровидир, деган хулосага келдилар.

Совет Иттифоқи билан муносабатлар масаласига келганда, бу масалада тўла якдиллик борлиги маълум бўлди. Коммунистларгина эмас, балки социалистлар, бошқа партияларга мансуб бўлган ишчилар ҳам мамлакатларимиз ўртасидаги дўстликни янада мустаҳкамлаш ҳамда иқтисодий ва маданий ҳамкорликни янада ривожлантириш зарурлигини тўғри тушунганликларини кўрсатдилар. Биз буни юксак даражада қадрлаймиз ва алоҳида қайд қиламиз.

Австрия—Совет жамияти вакиллари билан бўлган учрашувимиз тўғрисида тўлқинланмасдан гапириб бўлмайди. Бу учрашувда ишчилар, деҳқонлар, савдо-саноат доираларининг ва зиёлиларнинг вакиллари қатнашди.

Шу учрашувда федерал канцлер жаноб Раабнинг ҳозир бўлганлигини айниқса қайд қилиб ўтишни истар эдим. Сизларга шу нарса сир эмаски, Ғарбдаги бир қанча мамлакатларда Совет Иттифоқи билан дўст бўлишни талаб қилаётган жамиятларга ҳукумат маъмурлари душманлик билан қарамоқдалар. Баъзи давлатларда, масалан, Ғарбий Германияда бундай жамиятлар «қонунга хилоф» деб эълон қилинган ва таъқиб қилинмоқдалар, уларнинг раҳбарларини эса, тюрьмага қамаб қўймоқдалар.

Австрия—Совет жамияти таъқиб қилиниши уёқда турсин, аксинча, бу жамиятни ҳукумат қувватлаётганлиги ва ҳурмат қилаётганлиги Австрияда Австрия — Совет дўстлигини янада мустаҳкамлашга ва ривожлантиришга интилиш муҳим ижтимоий иш бўлиб қолганлигини кўрсатиб турибди.

Австрия—Совет жамиятининг йиғилиши собиқ король саройи Хофбургда ўтказилди. Мажлис бўлаётган залнинг ўзигина эмас, шу билан бирга, бошқа заллар ва коридорларнинг ҳаммаси ҳам одамлар билан лиқ тўлган эди, одамлар радио орқали эшиттирилаётган нутқларни шу залларда ва коридорларда тинглаб турдилар. Сарой олдидаги майдонда ҳам жуда кўп халойиқ тўпланиб, радио орқали залдан эшиттирилаётган нутқларни тинглаб турди.

Бу — Австрия халқининг совет халқига бўлган самимий дўстона ҳисларини кўрсатувчи ёрқин ва тўлқинлантирувчи намойиш бўлди. **(Давомли қарсаклар).**

Биз гитлерчиларнинг собиқ қамоқ лагери Маутхаузенда бўлдик. Бу даҳшатли жойда антифашистлардан 120 мингдан кўпроқ киши қириб ташланган эди. XX асрда, фан, маданият жуда ривожланган асрда, герман фашистлари — ана шу «маданий ваҳшийлар» бошқа ўлим лагерларида бўлгани каби, бу лагерда ҳам, ҳатто, ўрта асрда мисли бўлмаган оммавий йиртқичликларни қилдилар.

Шу қамоқ лагерида қийноққа солиб ўлдирилган, лекин гитлерчи йиртқичлар олдида бош эгмаган ўн минглаб совет кишиларига жуда ачиндик, шу билан бир вақтда, улар учун ниҳоят даражада фахрландик. Маутхаузенда ҳалок бўлган ватандошларимиз учун қўйилган ёдгорлик бор, Европанинг бошқа мамлакатларидан келтирилиб, шу лагерда фашизм ҳалок қилган кишилар учун ҳам Маутхаузенда ёдгорликлар бор.

Совет Иттифоқи Қаҳрамони генерал Карбишевга алоҳида ёдгорлик қўйилган. Урушнинг бошида асир қилиб олинган Карбишевни фашистлар ўз Ватанига хиёнат қилишга мажбур этмоқчи бўлган эдилар. Лекин бу совет ватанпарвари инсоният душманлари — фашистлар олдида бош эгмади, хоинлик қилмади. У, энг кўп азоблар тортиб, ўлишни ўзи учун афзалроқ деб билди — фашистлар уни лагерь ҳовлисида устига сув қуйиб яхлатиб ўлдирдилар.

Шу лагерда собиқ тутқунлар билан бўлган учрашув бизнинг қалбимизда жуда чуқур таассурот қолдирди. Бу учрашувда турли синфларга, турли ижтимоий ва сиёсий қарашларга мансуб бўлган кишилар ҳозир бўлди. Учрашувда Австриянинг давлат арбоблари ҳам нутқ сўзладилар. Улар Маутхаузенда қилинган даҳшатли ишлар тўғрисида ғазабланиб гапирдилар. Улар бу даҳшатлар тўғрисида шунинг учун ҳам алоҳида ҳис билан гапирдиларки, ўзлари ҳам мана шу қамоқ лагерида тутқунлик азобини тортган эдилар. Улардаги тўлқинланиш шу нутқларни эшитиб турган кишиларнинг ҳаммасини ҳам тўлқинлатиб юборганлигини ҳис қилдим. Лекин Австрия арбоблари ҳамма нарсани ҳам батафсил гапириб бермадилар. Улар шу жиноятларни қилган айбдорларнинг номларини айтмадилар. Улар, ҳатто, фашизм ва нацизмни тилга олмай, герман империализмининг тикланиш хавфи тўғрисида огоҳлантирувчи сўзларни айтмай, қандайдир қиёфасиз зулм тўғрисида гапирдилар.

Сизлар, албатта, тушуниб турибсизларки, мен ўз нутқимда нарсаларни ўз номи билан атадим, фашизм ва милитаризмнинг шармандасини чиқардим ва, ҳозир нацистлар Аденауэр ҳукуматининг паноҳида турибди, деб тўппа-тўғри айтдим. **(Қарсаклар).**

Ғарбий Германиядаги ва бошқа баъзи мамлакатлардаги матбуот шу айтилган гаплар муносабати билан шовқин-сурон кўтаришга уриниб, шундай даъволар қилдики, биз Ғарбий Германия тўғрисида гапириш билан бетараф Австрия учун мушкулликлар туғдирган эмишмиз.

Лекин шу нарса ҳаммага равшанки, Ғарбий Германияда милитаризм ва фашизмнинг тикланиш хавфи тўғрисида огоҳлантириб гапирганимизда, бу билан биз мазкур давлатнинг халқини қоралаётганимиз йўқ. Даҳшатли ёвузликлар қилган ва, ўз вақтида тўхтатиб қўйилмаса, бундай жиноятларни яна қилишлари мумкин бўлган фашистларни, замонимизнинг мана шу ваҳшийларини лаънатлаб келдик ва бундан буён ҳам лаънатлай берамиз.

Хабар беришларига қараганда, Австрияда сўзланган ва Оберлендер типидаги жиноятчиларга ҳомийлик қилувчи канцлер Аденауэрнинг номи тилга олинган нутқларим хусусида Ғарбий Германия ҳукумати Австрия ҳукуматига расмий хатлар юборибди. Лекин бу эсэсчи кейинги вақтларгача Аденауэр ҳукуматида министр бўлиб турганлигини ва жаҳон жамоатчилигининг талаби билангина истеъфога чиққанлигини ким инкор қила олади? Уни қоралашгани йўқ ва ҳатто, ишдан бўшатишгани ҳам йўқ, балки пенсияга чиқаришди. Бунинг ўзи мана шу жаллоднинг инсоният олдида қилган мудҳиш жиноятлари учун берилган мукофот-ку, ахир! Шундан кейин ҳам, Аденауэр ўзини бегуноҳ қилиб кўрсатишга уринмоқда ва ўз номи герман фашизми билан боғланиб тилга олинганлиги учун ғазабланмоқда.

Нацист ваҳшийларни қоралаб айтган гапларимиз биз меҳмон бўлиб турган мамлакатнинг бетарафлигига ҳурматсизлик бўлди, деб қилинган даъволар кимни ишонтира олади? Бу — бетарафлик тўғрисидаги жуда ғалати тушунчадир.

Фашизмни қоралаш масаласида бетараф бўлиб туриш мумкинми, ахир? Фашизмни танқид қилишдан воз кечамиз, деб ҳеч қачон сўз берган эмасмиз ва ҳеч қачон сўз бермаймиз. Биз умримиз борича, бу шармандали ҳолдан нафратлана берамиз ва ёш авлодни ҳам шундай нафратланишга ўргата берамиз. **(Гулдурос қарсаклар).**

Американинг ташқи сиёсатидаги муваффақиятсизликлар тўғрисида айтган баъзи гапларим муносабати билан Америка Қўшма Штатларининг давлат департаменти Австриядаги менинг нутқларимга қарши норозилик баёноти эълон қилди. Лекин бу муваффақиятсизликлар тўғрисида фақат бизгина гапираётганимиз йўқ, бу тўғрида америкаликларнинг ўзлари, шу жумладан, сенат ташқи ишлар комиссиясининг раиси Фулбрайт кабы кўзга кўринган арбоблар ҳам очиқдан-очиқ гапирмоқда.

Американинг Италияда бизнинг мамлакатимизга қарши қаратилган базалари тўғрисида айтган гапларим ҳам АҚШ давлат департаментига ёқмабди.

Лекин мен бор фактни қайд қилиб ўтган эдим-ку!

Эҳтимол, АҚШ ҳукумати бу базаларни тугатиб юборгандир? Агар шундай бўлса, агар ҳозир Италияда бу базалар қолмаган бўлса, биз бажону дил кечирим сўрашга тайёрмиз. Лекин, афсуски, кечирим сўрашимизга ўрин йўқ, чунки АҚШ ҳукумати ўзга мамлакатлар территорияларидаги ўз базаларини тугатиш уёқда турсин, ҳатто, шу базаларни мустаҳкамлаш чораларини ҳам кўрди.

Давлат департаментининг янги баёноти Америка Қўшма Штатлари ўтказаётган сиёсатнинг агрессивлигини кўрсатувчи яна бир далилдир. «Зўравонлик позициясига» таянувчи сиёсатнинг баъзи бир мухлислари, агрессив ҳарбий блокларда мамлакатларнинг иштирок қилиши натижасида шу мамлакатлар агрессив блокларда қатнашмаётган давлатларга нисбатан қандайдир афзалликка эга бўлиб қоладилар, ўзларининг хавфсиз эканликлари тўғрисида каттароқ ишончга эга бўладилар, деб ишонтирмоқчи бўладилар.

Мана биз бетарафлик сиёсатига амал қилаётган Австрияда бўлдик. Унинг территориясида чет эл ҳарбий базалари йўқ. Австрияни мисол учун, ўз территорияларида чет эл ҳарбий базалари қурилган, Американинг жосус самолётлари ва агрессиянинг бошқа воситалари паноҳ топаётган Норвегия, Италия билан, ёки Япония билан таққослаб кўринг.

Хўш, Австрия шу мамлакатларга қараганда ўзини ёмонроқ ҳис қилаяптими? Ҳар бир кишига равшанки, Австрия халқи анча осойишта бўлиб яшамоқда. Бу мамлакатда одамлар уйқуга бош қўяр эканлар, атом ва водород бомбаларини ортиб олган, шу бомбаларни тасодифий равишда ёки тасодифий бўлмаган равишда шаҳарлар ва қишлоқлар устига ташлаши ва ҳамма нарсани ер билан яксон қилиши мумкин бўлган чет эл самолётлари ўз уйларининг тепасида учиб юришини ўйламайдилар.

Халққа қандай сиёсат: агрессив блокларда қатнашмаслик сиёсатими, ёки шу блокларга қўшилиш сиёсатими кўпроқ ишонч ва осойишталик бераётганлигини турмушнинг ўзи жуда яққол кўрсатиб турибди. Фактларга ҳушёрлик билан ва объектив баҳо бера оладиган кишиларнинг ҳаммасига шу нарса равшанки, агрессив ҳарбий блокларда қатнашмаслик халқларда ўзининг хавфсизлигига кўпроқ ишонч туғдиради.

Биз тамомила тинчлик манфаатларини ва халқлар ўртасида яхши ҳамжиҳатлик бўлишини кўзлаб Австрия Республикасига сафар қилиб борган эдик. Австриянинг манфаатларига, унинг бетараф ташқи сиёсат йўлига зид бўлиб тушадиган бирор ҳаракат қилганимиз йўқ ва бундай ҳаракат қилиш ниятида ҳам бўлганимиз йўқ.

Лекин мен юқорида айтиб ўтганимдек, Австрия бизни меҳмондўстлик билан кутиб олаётганлиги Америка Қўшма Штатларида ва Ғарбий Германияда бир қанча кишиларга ёқмади. Вашингтон ҳамда Бонндан бизнинг шаънимизга айблар тақилган зардали овозлар эшитилди. Ўзларига халқаро ҳуқуқни ҳимоя қилувчилар деб ўзларича ном қўйиб олган кишилар, Хрушчев ўз нутқлари билан Австриянинг бетарафлигини бузаётир деб, Америка Қўшма Штатларининг кичик мамлакатларга нисбатан сиёсатига нотўғри баҳо бераётир, деб безовта бўла бошладилар.

Бу сурбетлик билан айтилган гапларни рад қилиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бу гаплар ғазаб-алам натижасида туғилганлиги равшан кўриниб турибди.

Аммо, бошқа мамлакатларнинг ишларига ҳақиқатан ким аралашаётганлиги тўғрисида, шу мамлакатларга ўз тартибларини зўрлаб қабул қилдиришга ким интилаётганлиги тўғрисида гапириладиган бўлса, худди Америка Қўшма Штатларининг ўзи ҳақида гапирмоқ керак.

Мен шу нарсага эътиборни жалб қилмоқчиманки, Америка Қўшма Штатлари ҳозир афтидан, Куба халқига қарши макрли жиноятқорона ишлар қилиш режаларини тузмоқда. Президент Эйзенхауэр, Қўшма Штатлар Кубадан шакар ва бошқа баъзи молларни сотиб олмайди, деб айтди. Бу иқтисодий тазйиқ ўтказмоқ учун қилинган таҳдиддир, монополистларнинг айтганини Куба халқига қилдирмоқ учун, монополистлар Латин Америкасининг бошқа мамлакатларида шу мамлакатларнинг экономикасига путур етказиб, қандай хўжайинлик қилаётган бўлсалар, Кубада ҳам шундай хўжайинлик қилмоқ учун Кубанинг экономикасини бўғиш мақсадида қилинаётган таҳдиддир.

Латин Америкасидаги давлатларнинг халқлари камбағалликда яшаётганлигининг сабаби шуки, Америка монополистлари Латин Америкаси мамлакатларидаги болаларнинг оғзидан овқатини тортиб олиб, ўзлари бадавлат бўлиб яшамоқдалар.

Бундан бир неча кун муқаддам Нью-Йорк штатининг губернатори Рокфеллер Куба ҳукуматига ва Куба халқига қарши курашишга ошкора даъват қилди. У, Кубага қарши қилинадиган ҳаракатлар йўлини белгилаб қўйиш, халқнинг ўзи танлаб олган режимни иқтисодий блокада ўтказиш йўли билан емириб ташлаш керак, деб маслаҳат бермоқда.

Миллиардер Рокфеллернинг бу гаплари халқнинг иродаси билан ҳисоблашишга одатланмаган Америка сиёсатчилари томонидан қилинаётган агрессив ҳаракатларнинг очиқ кўриниб турган намунасидир.

Лекин Америка Қўшма Штатлари ўз айтганини буйруқ бериб қилдирадиган замонлар ўтиб кетди. Совет Иттифоқи ўз овозини баланд кўтариб, ўз мустақиллиги учун курашаётган Куба халқига ёрдам қўлини узатаётир. **(Гулдурос қарсаклар).** Бизга қарши иқтисодий блокадагина эмас, шу билан бирга, ҳарбий интервенция ҳам ташкил қилинган вақтда собиқ чор Россиясидаги ишчилар синфи, меҳнаткаш халқ ёлғиз ўзи кураш байроғини кўтариб чиққан эди, ҳозир унақа вақт эмас.

Ҳозир замон бутунлай бошқача. Бир миллиарддан кўпроқ киши ишчилар синфи ва меҳнаткаш халқ ғалаба қилган давлатларда яшаб турибди, бу давлатларда марксизм-ленинизмнинг шонли байроғи ҳилпираб турибди. Жаҳон социалистик лагери ҳозир ҳар қачонгидан кўра қудратли. Америка Қўшма Штатлари томонидан ҳозир Кубага қарши эълон қилинган иқтисодий блокаданинг барбод бўлиши учун социалистик мамлакатларнинг халқлари ўз қардошлари — кубаликларга ўз мустақилликларини сақлаб қолишда ёрдам берадилар. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Фақат бизгина, социалистик лагернинг меҳнаткашларигина эмас, ҳамма мамлакатларнинг халқлари ҳам Америка империалистларининг кирдикорларига қарши ҳушёрлик кўрсатишлари лозим.

Ҳар бир кишига равшанки, Америка монополияларининг иқтисодий блокадаси Кубага қарши интервенция тайёрлашнинг бошланиши бўлиб қолиши мумкин, шу сабабли биз Куба халқини ҳимоя қилаётганлигимизни айтишимиз ва ҳозирги вақт империалистлар жаҳонни ўзлари хоҳлаганча талаб ва тақсимлаб келган, ҳар ким ўзи хоҳлаган бўлакни танлаб олган вақт эмас, деб огоҳлантиришимиз лозим. Ҳозир мустамлака ва қарам мамлакатларнинг халқлари бош кўтариб чиқмоқдалар ва шармандали мустамлака асоратидан, Қўшма Штатлар империалистларига қул бўлишдан қутулмоқ учун муваффақиятли кураш олиб бормоқдалар. Биз ҳам Кубани, унинг мард халқини ўз миллий йўлбошчиси Фидель Кастро раҳбарлигида қўлга киритган миллий мустақиллиги ва озодлиги йўлида олиб бораётган курашида қўллаб-қувватламоқ учун ҳамма чоралардан фойдаланамиз. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).**

Социалистик давлатлар ва тинчлик позициясида турган ҳамма халқлар Куба халқининг адолатли курашини қувватлайдилар, шунинг учун ҳам Куба халқини ҳеч ким қул қилиб ололмайди. **(Қарсаклар).**

Шуни унутмаслик керакки, энди Қўшма Штатлар илгари вақтларда бўлганидек, Совет Иттифоқидан етиб бўлмайдиган масофада тургани йўқ. Агар Пентагондаги агрессив кучлар Кубага қарши интервенция бошлашга ботинсалар, совет артиллериячилари, зарур бўлиб қолган тақдирда, образли қилиб айтганда ўз ракеталари билан Куба халқига мадад беришлари мумкин. **(Гулдурос, давомли қарсаклар).** Шунинг учун ҳам Пентагондагилар шуни унутмасинларки, кейинги синовлар бизда 13 минг километр масофадаги белгиланган квадратга аниқ бориб тушадиган ракеталар борлигини кўрсатди. **(Қарсаклар).** Айтиш мумкинки, мана шунинг ўзи халқаро масалаларни ақл-идрок билан эмас, балки куч билан ҳал қилишни истаганлар учун огоҳлантиришдир. **(Қарсаклар).**

(Н. С. Хрушчевга ёзилган бир хатни топширишади. У, хатни ўқиб чиқиб, сўнгра, гапини давом эттиради):

Мана, менга бир хат ёзиб юборишибди, бу хатда, Сиз хато қилган бўлсангиз керак: ракета 30 минг километр эмас, балки 13 минг километрга учиб борди, деб ёзишибди. Лекин шунинг ўзи ҳам етарлик. 30 минг километр деб айтилган бўлса, бу хато гап, албатта, шунинг учун ҳам мен рақамни аниқлаб ўтмоқчиман, чунки менинг нутқим радио орқали эшиттирилаётир ва Пентагон бунинг хато эканлигини қайд қилиб қўйиши керак. Ҳозирча биз 13 минг километрга отдик, 30 минг километрга отишнинг эса, зарурати йўқ. **(Залда жонланиш. Қарсаклар).** Тўғри айтаяпманми, ўртоқ Малиновский? Мана, Родион Яковлевич Малиновский ҳам сўзимнинг ростлигини тасдиқлаяпти. **(Қарсаклар).**

(Давоми учинчи бетда)

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ нутқининг охири

(Боши иккинчи бетда)

Ўртоқлар, Австрияга қилган сафарим тўғрисидаги гапимнинг охирида шуни айтиб ўтмоқчиманки, у ерда фақат шу мамлакатнинг аҳолиси [illegible] Австрияда туристлар кўп, бу мамлакатга ҳар йили 10 миллионга яқин киши келиб кетади. Туристлар орасида Ғарбий Германия аҳолисидан келган кишилар жуда кўп. Совет Иттифоқига нисбатан ўзининг яхши ҳисларини изҳор қилмоқ учун австриялиларга қўшилган [illegible] ҳам биз кўп кўрдик.

Бу нарса шуни кўрсатиб турибдики, халқаро муносабатларни юмшатишга, тинчлик ва дўстликка қаратилган бизнинг тинчликсевар ташқи сиёсатимизни [illegible] маъқулламоқдалар. Биз Австрияда бўлган вақтимизда фақат австрияликлар билангина эмас, шу билан бирга Ғарбий Германия ва бошқа мамлакатларнинг гражданлари билан ҳам учрашдик.

Кўриб турибсизки, Австрияга қилинган [illegible] Бу сафар тинчликни [illegible] дўстликни мустаҳкамлаш манфаатлари йўлида давлат арбобларининг шахсий алоқалар қилиб туришлари фойдали эканлигини таъкидламоқда. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Коммунизмнинг муносиб қурувчиларини ўқитайлик ва тарбиялайлик!

Азиз ўртоқлар!

Чет мамлакатга қилинган сафардан қайтиб келиб, ажойиб совет кишилари орасида бўлиш, яна бунинг устига сизларнинг съездингиз сингари гўзал аудиторияда бўлиш кишини жуда қувонтиради ва шодлантиради. (Қарсаклар).

Биз борган бошқа кўп мамлакатларда бўлгани каби Австрияда ҳам менга мамлакатимиздаги турмуш тўғрисида кўп саволлар беришди. Совет халқи ўз турмушида амал қилаётган принциплар тўғрисида, мамлакатимизнинг коммунизм қурилишдаги муваффақиятлари ҳақида. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида бизнинг жонажон юртимизда рўй берган улуғ ўзгаришлар тўғрисида гапириб беришга тўғри келди. Шу гаплар билан баъзиларнинг қизиққан масалаларини қондиришга, баъзиларнинг билмоқчи бўлган нарсаларини билдиришга, баъзи бир кишиларнинг шубҳаларини пучга чиқаришга тўғри келди. Душманларнинг пропагандаси айрим кишиларнинг миясини алжитиб юборган экан, буни ҳам тўғрилаб қўйишга тўғри келди. (Шодиёна жонланиш. Давомли қарсаклар).

Шуни эътироф қилишим керакки, турмушимиз тўғрисида гапириб бериш завқли ишдир, чунки ҳақиқат, рад қилиб бўлмайдиган фактлар бизнинг томонимиздадир, қашшоқлик ва саводсизликдан янги турмушга, маданий ва илмий ижодкорлик чўққиларига кўтарилган Совет мамлакатининг ниҳоят даражада ўсганлигини кўрсатувчи яққол мисоллар бизнинг қўлимиздадир. (Давомли қарсаклар).

Мамлакатимизда коммунизм қурилишининг ютуқлари тўғрисида гапириш, айниқса кишига завқ бағишлайди. Ўсишимизнинг рақамларини ҳар сафар айтганимизда, бу рақамлар капиталистик мамлакатларнинг меҳнаткашларини ҳайратда қолдираётганлигини, уларнинг кўзлари қувонч билан тўлганлигини кўрасан, киши. Ҳақиқатан ҳам ўртоқлар, ишларимиз жуда яхши бормоқда. (Давомли қарсаклар). Етти йиллик иккинчи йилининг плани муваффақиятли бажарилмоқда, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари юксалиб бормоқда, халқ фаровонлиги ўсмоқда.

Ўқитувчилар съезди сингари ҳамма нарсадан хабардор кишиларнинг йиғинида хўжалигимизнинг ривожланишини характерлаб берувчи кўрсаткичларга батафсил тўхталиб ўтишнинг зарурати йўқ, албатта.

Бироқ, бизнинг мамлакатимиз яна бир муҳим маррани босиб ўтганлиги — етти йиллик иккинчи йилининг биринчи ярми тамомланганлиги ва давлат статистикаси органлари қилинган ишларни ҳозиргина якунлаб бўлганликлари сабабли, мен фақат бир неча рақамларнигина айтиб ўтмоқчиман.

Социалистик саноат ходимлари планни муддатидан олдин бажарамиз, деб ўз зиммаларига олган мажбуриятларини муваффақиятли адо қилдилар. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг ярим йиллик плани тўрт процент ошириб бажарилди. (Қарсаклар). Саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми ўтган йилнинг биринчи ярмидагига нисбатан ўн процентдан зиёдроқ кўпайди (қарсаклар), ёки қарийб 70 миллиард сўмлик миқдорда кўпайди. (Қарсаклар).

Саноатда ва қурилишда меҳнат унумдорлигини ошириш ва таннархини камайтириш плани ошириб бажарилди.

Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ҳам катта муваффақиятларга эришдилар. Кўкламги экиш плани ошириб бажарилди. Бу йил ҳосили олинадиган ҳамма экинлар (кузги ва баҳори экинлар) экилган майдон ўтган йилдаги 196,3 миллион гектар ўрнига 202,9 миллион гектарни ташкил қилди. (Қарсаклар). Районларнинг кўпчилигидаги об-ҳаво шароитлари экинларнинг ривожланиши учун қулай бўлиб турибди, ҳосилнинг кўриниши ҳам яхши. (Қарсаклар). Бинобарин, ҳосилимиз сомсалар пишириш учун ҳам, чучваралар пишириш учун ҳам етиб ортади. (Қарсаклар). Украинларга эса — «і вареники можно істи» (вареникляр тайёрлашга ҳам етади) дейиш керак. (Шодиёна жонланиш. Қарсаклар).

Колхозлар ва совхозларда қорамоллар сони 6,3 миллион бош кўпайди, шу жумладан, сигирларнинг сони икки миллион бош кўпайди; чўчқаларнинг сони тўрт ярим миллион бош кўпайди. Гўшт етиштириш колхозлар ва совхозларда 19 процент кўпайди, давлатнинг гўшт харид қилиши эса 17 процент кўпайди. Баҳор чўзилиб кетганлиги ва совуқ бўлганлиги сабабли ем-хашак етишмай қолганлигига қарамай, сут етиштириш ва харид қилиш ўтган йилги даражада борди. Апрель ва май ойлари ноқулай келди, аммо, биринчи кварталда ва июнда сут етиштириш ва харид қилиш ўтган йилдагидан ошиб кетди.

Моддий ишлаб чиқаришга ва маданий қурилишга сарфланган капитал маблағларнинг ҳажми 13 процент кўпайди; янги уй-жой биноларини фойдаланиш учун топшириш 21 процент кўпайди, мактаблар қуриш эса 30 процент кўпайди. (Давомли қарсаклар).

Чакана товар обороти плани ошириб бажарилди, аҳолига моллар сотиш эса 9 процент кўпайди.

Биринчи ярим йилнинг охирига келиб, йигирма миллионга яқин ишчи ва хизматчи етти ва олти соатлик иш кунига ўтказилди, йил охирига бориб эса ўзларингизга маълумки, ишчи ва хизматчиларнинг ҳаммаси қисқартирилган иш кунига ўтказилади. (Қарсаклар).

Меҳнаткашларнинг фаровонлиги тўхтовсиз ошиб бораётганлиги, соғлиқни сақлаш ва медицина хизмати кўрсатиш яхшиланганлиги натижасида Совет Иттифоқи жаҳонда аҳолиси энг кўп ортаётган ва ўлиш энг камайиб кетган мамлакат бўлиб қолмоқда. (Қарсаклар). Бу — халқимиз эришган ғалабаларнинг энг катта кўрсаткичидир! (Қарсаклар). Сизларни қизиқтириши мумкин бўлган бир нарсани айтиб ўтай: 1960 йил 1 июлдаги маълумотларга қараганда, СССРнинг аҳолиси, дастлабки маълумотларга кўра 214 миллион 400 минг кишига етган. (Қарсаклар).

Кўриб турибсизки, ўртоқлар! Совет Иттифоқи меҳнаткашлари етти йиллик планни бажариш, экономика ва маданиятни янада ривожлантириш, совет кишиларининг фаровонлигини ошириш соҳасида ўтган ярим йил ичида янги муваффақиятларга эришдилар. Биз, албатта, эришилган муваффақиятлар билан хотиржам бўлиб қолмаслигимиз лозим ва эътиборимизни кўп корхоналар ва қурилишларнинг, колхозлар ва совхозларнинг ҳамда маданий ва маиший муассасаларимиз ва ташкилотларимизнинг ишларида ҳали ҳам содир бўлаётган жиддий камчиликларни йўқотишга қаратишимиз лозим.

Халқимизнинг турмушидаги жуда катта ўзгаришлар маданий революциянинг муваффақиятлари билан ғоят чамбарчас боғланган. Маданий революция талантларга йўл очиб берди, Владимир Ильич Ленин талантлар халқ орасида битмас-туганмас булоқдир, деб айтган эди. Совет кишиси ўқимишли, маданий бўлиб қолди. Бу эса, унинг янги техникани, фанни актив эгаллаб олишига, мамлакатнинг ишлаб чиқарувчи кучларини олға томон тез ривожлантиришига имкон бермоқда.

Совет фани, техникаси, санъатининг ажойиб муваффақиятлари бутун дунёга маълум. Мана шуларнинг ҳаммаси маданий революциянинг меваларидир. Маданий революция фронти жуда катта. Лекин бизнинг мактабимиз энг асосий, етакчи ўринни олиб турибди, деса бўлади. (Гулдурос қарсаклар).

Жамиятнинг ҳаётида, инсон шахсини шакллантиришда мактаб ва ўқитувчининг аҳамияти жуда катта. Мактабда ўқиган йиллар ҳар бир кишининг ҳаётида ўчмас из қолдиради. Синфдан чиқиб кетилганига кўп йиллар ўтганига қарамай, орада кўп сувлар оқиб кетганлигига, киши ўсиб вояга етганлигига, баъзи бир кишилар эса, қариб қолганлигига қарамай, ҳамма мактабдаги ўз ўқитувчисини, шу ўқитувчи эккан яхши уруғларни ҳамиша эсда сақлайди. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Биз совет мактабининг ютуқлари тўғрисида фахрланиб гапирамиз. Совет Иттифоқи Ернинг биринчи сунъий йўлдошларини Коинотнинг номаълум олисликларига учирганида, бу нарса бутун дунёдаги миллион-миллион кишиларни тўлқинлантирди ва хурсанд қилди, уларни бизнинг мамлакатимизга, социализмнинг муваффақиятларига, совет халқининг талантига ва улуғ меҳнатсеварлигига янгича баҳо беришга ундади.

Ўша вақтда объектив равишда кузатиб борувчиларнинг кўплари Совет Иттифоқининг фан ва техникани мисли кўрилмаган шиддатли суръатлар билан олға силжитишига имкон бераётган нарсанинг изоҳини топишга, бу суръатларни тезлаштирувчи нарса нималигини кашф қилишга уриндилар.

Ҳа, шундай тезлаткич бор! Бу тезлаткичнинг ҳеч бир сири ҳам йўқ. Бу тезлаткич бизнинг мамлакатимизда ғалаба қозонган социализмнинг ўзидир. (Гулдурос, давомли қарсаклар). Энг узоқни кўрадиган ажнабий кузатувчилар бизнинг мамлакатимизда халқни умумий ва текин ўқитиш, ёппасига саводхонлик, ёш авлод социализм шароитида систематик билим олаётганлиги сингари муваффақиятларга ва социализмнинг бошқа ғалабаларига юксак баҳо бермоқдалар.

Дарҳақиқат, бизнинг мамлакатимизда Совет ҳокимияти йиллари мобайнида халқ маорифи шохобчалари ниҳоят даражада кенгайтирилди. Етти ва саккиз йиллик мактабларнинг сони шаҳарларда қарийб беш баравар, қишлоқларда эса 127 баравар кўпайди. Ўрта мактабларнинг сони шаҳарларда ўн баравар, қишлоқларда эса 181 баравар кўпайди. (Қарсаклар).

Ҳозир лоақал битта, ҳаттоки бир нечта ўрта мактаби бўлмаган битта ҳам ҳатто, энг узоқ қишлоқ райони, ҳам йўқ.

Ҳар бир мамлакатда ўқитувчилар зиёлиларнинг энг кўп сонли отрядларидан биридир. Лекин бизда, табиат ва кишилик жамияти тараққиётининг қонунларини чуқур билишга асосланган янги, энг адолатли тузум вужудга келтираётган эркин меҳнаткашларнинг социалистик мамлакатида халқ ўқитувчисининг аҳамияти айниқса катта.

Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидан бошлаб совет ўқитувчилари ўзларини Коммунистик партия билан, унинг мақсадлари ва идеаллари билан, унинг амалий иши билан жуда мустаҳкам қилиб ва чамбарчас боғладилар. Халқ ўқитувчиси — халқ маданиятини юксалтириш учун курашда партиянинг асосий таянчидир, янги кишини шонли революцион традицияларда, юксак коммунистик онглилик руҳида тарбиялашда партиянинг энг яқин ёрдамчисидир (Гулдурос қарсаклар).

Партия Марказий Комитети ва Совет ҳукумати барча совет ўқитувчиларига уларнинг камтарин, осон бўлмаган, лекин чинакам улуғ ва олижаноб меҳнатлари учун чуқур ташаккур билдиради. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Ҳозир биз иккита тарихий вазифани — коммунизмнинг моддий техника базасини вужудга келтириш ва янги кишини тарбиялаш вазифаларини ҳал қилмоқдамиз. Аслини олганда, бу битта ишдир. Агар биз совет кишиларини ўқитиш ва тарбиялашда кейинда қолсак, коммунизм қуришнинг бутун иши муқаррар тўхталиб қолади.

Шунинг учун ҳам партия ва ҳукумат коммунистик қурилишни кенг авж олдириш программасини тузаётган пайтда, мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш ва халқ маорифини янада ривожлантириш тўғрисида ғамхўрлик қилди.

Партиянинг бу соҳада белгилаб берган тадбирлари умумхалқ томонидан маъқулланди ва давлат қонуни кучини касб қилди.

Мактабни қайта қуришдаги асосий иш шу бўлдики, ўқитиш ижтимоий фойдали унумли меҳнат билан қўшиб олиб бориладиган бўлди ва мактабнинг тарбиявий иши кучайтирилди. Коммунизм ғалабаси учун кураш совет кишисини ҳар томонлама, уйғун равишда ривожлантиришни талаб қилади. Бунинг маъноси шуки, табиат, техника, жамият тўғрисидаги илмий билимларнинг бутун мазмунини эгаллаб олиш билан бирга, шу билимлардан коммунистик қурилишда меҳнат қилиб бевосита қатнашмоқ учун амалий фойдаланишни ҳам ўрганиб олиш керак. Билимларни ўзлаштириб олишнинг ўзигина бизга керак эмас, бу билимлар чуқур ғоявий эътиқодга, чуқур ҳислар туғдирадиган, халқ бахт-саодати йўлида қилинаётган ишларда, ҳаракатларда намоён бўлаётган эътиқодларга айлантирилиши керак. (Қарсаклар).

Жамиятни қайта қуришнинг улуғ вазифалари ёшларнинг кенг билимларга эга бўлишларини, қўли моҳир, оташин қалбли кишилар бўлишларини талаб қилади. Жамиятнинг бахт-саодати учун меҳр-муҳаббат билан меҳнат қилиш, коммунизмга чексиз содиқ бўлиш кекса бўғинлар бошлаган революцион ишни давом эттириш ва туғаллашга мушарраф бўлган кишилар учун энг муқаддас ишларнинг муқаддасидир, ҳаёт қонунидир. (Давомли қарсаклар).

Илм бериш — мактаб ва ўқитувчи қилаётган ишнинг бир қисмидир, холос. Дуруст, бу иш ҳам муҳим ва биринчи даражали иш. Лекин илм беришнинг ўзигина [illegible] ҳолда, кифоя қилмайди. Ўқувчиларда жамият фойдасига меҳнат қилиш малакаларини ҳосил қилмасдан туриб, [illegible] ахлоқли, коммунистик психологияга эга бўлган янги кишини тарбиялаб етиштиришни таъминлай олмайди. Бундай хулқ меҳнатда, ишларда, хатти-ҳаракатларда туғилади.

Бизнинг ёшларимиз қувноқ, меҳнатсевар яхши ёшлардир. Капиталистик мамлакатлардаги турмуш билан танишганингда, ёшларимизнинг ахлоқий жиҳатдан нақадар покиза эканлигига, уларнинг қизиқиш доираси нақадар кенг эканлигига, улар ўз идеалларини, мақсадларини ва турмушнинг маъносини нақадар равшан тасаввур қилаётганликларига яна бир марта қаноат ҳосил қиласан, киши.

Лекин шуни унутмаслик керакки, ҳаётда янги турмушнинг, янги ахлоқнинг тирмашиб ёпишиб олган, қаттиқ қаршилик кўрсатаётган эскилик сарқитлари билан кураши ҳали давом этмоқда. Турмушнинг яхши мактабини ўтмаган ёшларнинг бир оз қисмида жисмоний меҳнатга енгилтаклик билан ва ҳатто, жирканиб қараш ҳоллари, бошқалар ҳисобига яшаш кайфиятлари борлиги ҳали ҳам кўзга ташланмоқда; ғоясизлик, нигилизм сингари фактлар бор. Бундай ҳодисаларга ҳали ҳам дуч келинаётган экан, бунинг сабаби, аввало, шуки, мактаб, комсомол, партия ташкилотларининг тарбиявий ишида жиддий камчиликлар бор.

Мактаб, оила, комсомол ва бутун жамоатчиликнинг тарбиявий таъсир ўтказиш кучи ниҳоят даражада катта. Агар бу кучлар моҳирлик билан ва пухта ўйланиб бирлаштирилса ва юксак мақсадга йўналтирилса, бу кучлар ёш бўғин ҳаётидаги салбий ҳодисаларнинг ҳаммасини охиригача ва қайтмайдиган қилиб қўпориб ташлашга қодирдир. Социализмдан коммунизмга ўтиш даврида ўқитувчининг тарбиячилик фаолияти ҳақиқатан ҳам жуда катта ижтимоий аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

Сизларнинг съездингизда мактабни қайта қуриш тўғрисида кўпгина қизиқарли гаплар гапирилганлигини менга айтиб беришди. Дуруст, бу соҳада ҳозирча биринчи қадамлар қўйилди. Биз катта, мураккаб ишни бошлаб юбордик, бу иш ташаббускорликни, ижодкорликни, меҳр-муҳаббат билан ишлашни талаб қилади. Лекин бунинг эвазига оладиган ҳосилимиз ҳам яхши бўлади.

Шу муносабат билан баъзи мулоҳазаларни айтиб ўтмоқчиман. Ҳозир меҳнат турли формаларда мактаб ҳаётига мустаҳкам сингиб кира бошлади. Ўқувчилардан ташкил қилинган жуда кўп ишлаб чиқариш бригадаларида, ўқув хўжаликларида, корхоналарда, колхозлар ва совхозларда мактаб ўқувчиларининг қилаётган ишлари ҳаммамизни қувонтирмоқда. Мактаб ўқувчилари ижтимоий фойдали маҳсулот тайёрлаб бераётганликлари яхши.

Лекин ўқувчиларнинг меҳнати улар меҳнат билан шуғулланаётганликлари жиҳатидангина, улар меҳнати натижасида етиштирилаётган маҳсулот жиҳатидангина аҳамиятли эмас. Энг муҳими шуки, ёшларда жамият фойдасига қилинаётган меҳнатга муҳаббат туғдириш учун ишлаб чиқариш машғулотларидан тўғри ва ҳар томонлама фойдаланмоқ керак.

Мактаб ўқувчиларда коллектив бўлиб ишлаш малакасини вужудга келтириши, яъни оқибат натижада ўқувчиларни коммунистларча яшашга ва ишлашга ўргатиши лозим. (Давомли қарсаклар).

Владимир Ильич Ленин коммунистик меҳнат тўғрисида 1920 йилдаёқ нималарни айтганлиги эсингизда бўлса керак. У уқтириб айтган эдики, коммунистик меҳнат ихтиёрий меҳнатдир, нормадан ташқари меҳнатдир, ҳақ олиш нияти билан қилинмаётган меҳнатдир, жамият фойдасига меҳнат қилиш одат бўлиб қолганлиги учун қилинаётган меҳнатдир, соғлом организмнинг эҳтиёжи бўлиб қолган меҳнатдир. Биз болаларимизни, ёшларимизни ана шундай меҳнат қилишга тайёрлашимиз лозим! (Қарсаклар).

Турмуш шуни кўрсатдики, мактаб ўқувчиларини унумли меҳнатга тортиш уларнинг умумий билим даражасини асло камайтираётгани йўқ. Аксинча, тўғри раҳбарлик бўлганида, мактаб ўқувчилари ўзларининг ўқиш ишидаги мажбуриятларига хийли масъулият билан қарайдиган бўлиб қолмоқдалар. Уларнинг турмушдан ва ишлаб чиқаришдан олган тажрибалари фанларнинг асосларини чуқур, онглироқ ўзлаштириб олишларига ёрдам бермоқда.

Мактаб ўсмирин ўғил ва қизларга турмушдаги ўз лаёқатини белгилаб олишига, бизнинг меҳнат асосига қурилган оиламизда ўз ўрнини топишига ёрдам бериши лозим.

Афсуски, ота-оналарнинг ва ўқитувчиларнинг ҳаммаси ҳам мактабда берилаётган билимларнинг касб танлаш учун, турмушнинг моҳиятини ташкил этган меҳнат фаолияти учун бўлган аҳамиятини тўғри тушунмаётирлар. Кўп кишилар ўрта маълумот тўғрисидаги эски қарашлардан ҳали ҳам воз кечолмаётирлар. [illegible]

Сизларга маълумки, мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш тўғрисида Қонун лойиҳаси муҳокама қилинаётган вақтда, мен одамларнинг бу лойиҳа тўғрисида кимлар қандай фикр айтаётганликларига диққат билан қулоқ солиб бордим. Айтишим мумкинки, мутлақ кўпчилик бу лойиҳага тўғри баҳо берди ва уни қувватлади. Лекин баъзи бир кишилар ўқишни фойдали меҳнат билан қўшиб олиб бориш зарурлигини тўғри тушуниб, — айниқса оналар (сизлар мени кечиринглар), —: бу тадбир икки йилдан кейин амалга оширилса, яхши бўлур эди, менинг Ниночкам ўн йилликни тамомлаб олур эди, ана шундан кейин ислоҳотни ўтказа беринглар, деган гапларни айтишди. (Шодиёна жонланиш. Қарсаклар). Биз ота-оналарнинг бу ҳисларини тўғри тушунишимиз лозим. Бу ерда ҳозир бўлганлар орасида ҳам ўз Ниночкаларини, Машенькаларини, Ванечкаларини ва Петечкаларини яхши кўрган меҳрибон оналар оз бўлмаса керак. (Шодиёна жонланиш). Лекин мен, мактабнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш тўғрисидаги Қонунни қабул қилиб, тўғри йўлда қадам қўйдик ва энди партиянинг шу қарорида кўрсатиб берган йўлидан олға бораверишимиз керак, деб ўйлайман.

Баъзи кишилар: «Тригонометриянинг сут соғувчига, биологиянинг эса слесарга ва электрикка нима кераги бор?» деб ўйлайдилар. Уларнинг фикрича, жисмоний меҳнат учун катта илмнинг кераги йўқ эмиш ва, бинобарин, модомики болаларнинг олий ўқув юртида ўқиши учун жой тайин бўлмаса, уларни фанларни ўқиш билан ортиқча банд қилиб қўйишнинг ҳожати йўқ эмиш.

Бундай ўйлаш мутлақо нотўғри. Ёшлигимдаги дўстим Пантелей Махиня эсимга тушиб қолди. У ўзи шахтёр бўлса ҳам, кўп нарсани ўқир эди. Ўша замонларда шахтёрнинг меҳнати тинкани қуритадиган, каторга меҳнати эди. Ўша вақтда ўқишнинг фойдаси тўғрисидаги тушунча бундай бўлур эди: фельдшер бўлиш учун ўқиш ҳар ҳолда фойдали: одамларни даволайсан, ёки штейгер (ўша вақтдаги ишчиларнинг сўзи билан айтганда «штейгер») бўлиш учун ўқиш ҳам фойдали. Ана ўшанда Махинянинг китоб кўтариб юрганлигини кўрганларида, — Махиня эса ҳамиша китоб ўқиб юрар эди, — :«Пантилей штегер бўлиш учун ёки фельдшер бўлиш учун ўқияпти» дейишар эди. Махиня бўлса, бунга кулиб қўяқолар эди: чунки у фельдшер бўлиш учун ҳам, штейгер бўлиш учун ҳам ўқиётгани йўқ эди, — у, билим олиш учун, яхшироқ яшаш ва жамиятдаги ўз ролини англаб олиш учун, турмушнинг моҳиятини яхшироқ билиб олиш учун ўқир эди. (Қарсаклар).

Бундай билимлар сут соғувчига ҳам, подачига ҳам керак. Мен ўз меҳнат фаолиятимни ана шу касбдан бошлаганманки, бу касбга ҳурматсизлик билан қарамаслигингизни ўтинаман. (Қарсаклар). Ҳар қандай ишда ишлаб турган ишчига ҳам, аввало, билим керак, билим бўлса яшаш осон ва завқли бўлади.

Меҳнатни ўқишга қарама-қарши қилиб қўйиш — илмга тўраларча қарашдир, бундай қараш ишчиларнинг қараши эмас. Бундай қараш аслини олганда, мактабни қайта қуриш идеясини бузишдир.

Кунларнинг бирида мен жуда мамнун бўлдим: бир колхозга борганимда, чўчқа боқувчи аёл билан гаплашиб қолдим, бу касбга қандай қаралганлиги сизларнинг эсингизда бўлса керак, бошқа иш тополмай, чўчқабоқар бўлибди, дейишар эди.

Ҳозирги вақтда бу тушунчалар бутунлай ўзгариб кетди. Чўчқа боқувчи аёл билан суҳбатлашаётганингда, у: мен зоотехника институтининг учинчи курсида ўқийман, дейди. Сут соғувчи билан суҳбатлашсанг, у, қишлоқ хўжалик институтини тамомлаётирман, деган гапни айтади. Баъзан звено бошлиғи ёки бригадирнинг нутқини эшитиб туриб, у, хўжаликни яхши тушунганлигига ва ишнинг кўзини яхши билганлигига қувонасан, киши.

Менга: — бу киши қишлоқ хўжалик институтини тамомлаяпти ва колхозда ишлаяпти, дейишади. Мана шунақа замонлар келди, мана шунақа ҳолларни кўриш бизга муяссар бўлди! (Гулдурос қарсаклар).

Рязань областининг намунасини олиб кўрайлик. Рязань мактабларининг тажрибасидаги энг муҳим, энг қимматли нарса шуки, улар ёшларни меҳнатга муҳаббатли қилиб, қишлоқ хўжалигига қизиқадиган қилиб тарбиялашга муваффақ бўлдилар. Кейинги уч йил ичида область колхозлари ва совхозларида ўрта маълумотли минглаб йигитлар ва қизлар ишга тушди. Қаранг-а, сут соғувчи қизларга ҳам физикани, кимёни, тригонометрияни билиш жуда иш берибди.

Ёш авлоднинг билим даражаси [illegible] тажрибасидан моҳирлик билан фойдалансинлар ҳам.

Мактабни қайта қураётганимизда, айрим ҳолларда биз ўжарлик, консерватизм кўринишларига дуч келмоқдамиз. Ишлаб чиқариш таълимини ташкил этишдаги ўзибўларчилик, кустарчилик элементларига дастлабки пайтларда маълум даражада гоқат қилиб туриш мумкин бўлган бўлса ҳам, лекин энди бу ишда давлат тартибини ўрнатиш пайти келди.

Иттифоқчи ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари ва Госпланлари, область ва ўлка ижроия комитетлари, халқ хўжалиги кенгашлари ўқувчиларга ишлаб чиқариш таълими беришни ташкил этишни тартибга солишлари лозим. Касбларни белгилаш, устахоналар ва ўқув цехлари ташкил этиш, программалар тузиш, инструкторлар тайёрлаш ишлари ҳар бир иқтисодий районнинг ривожланиш истиқболларига тўла равишда мувофиқ қилиб ўтказилиши лозим. (Давомли қарсаклар).

Саноат ва қишлоқ хўжалигининггина эмас, шу билан бирга, халқ хўжалиги, маданият ва турмушнинг ҳамма тармоқларининг ҳам ходимларга бўлган эҳтиёжларини қондириш ғамини ейиш керак. Ана шунда ҳар бир ўқувчининг касбни ўз ихтиёри билан танлаши учун анча қулай шароит вужудга келтирилади.

Мактабларда ҳамма фанларни ўқитишнинг ғоявий савиясини кўтариш жуда муҳим. Сизларга, албатта, шу нарса маълумки, партия Марказий Комитети келгуси ўқиш йилидан бошлаб ўрта мактабларнинг ва техникумларнинг юқори синфларида оммабоп янги фанни — «Сиёсий билим асослари»ни киритишни зарур деб топди. Бизнинг истагимиз шуки, ёшлар коммунистик қурилишнинг энг муҳим вазифалари билан, Маркс, Энгельс ва Лениннинг коммунизм тўғрисидаги таълимоти билан чуқурроқ танишиб олсинлар, деймиз. Бизнинг истагимиз шуки ёшлар ҳозирги замоннинг проблемаларини тўғри тушуниб олсинлар, янги кишига, коммунизм қурадиган ва коммунизм шароитида яшайдиган кишига хос бўлган хислатларга эга қилиб ўзларини яхшироқ тарбияласинлар, деймиз.

Оиланинг тарбиялашдаги роли тўғрисида бир-икки оғиз гапирмасдан ўтиб бўлмайди. Ота-оналарнинг ва оила аъзолари бўлган катта кишиларнинг намунаси қарашлар ва идеалларни, интилишлар ва урф-одатларни шакллантиришда жуда муҳим аҳамиятга эга. Халқнинг: олма дарахтининг меваси шу дарахтдан нарига бориб тушмайди, деб гапириши бежиз эмас.

Партия ташкилотлари оилада болаларни тарбиялаш масалаларини ота-оналарнинг фақат «шахсий» иши деб ҳисобламасликлари, «бетараф» позицияда турмасликлари керак.

Оилавий тарбияни партия ишининг муҳим соҳаларидан бири деб билиш керак. Ҳамма меҳнаткашларни болалар тарбияси учун масъулиятни ҳис қиладиган қилиб тарбияламоқ керак. Бошқа ҳар қандай ишда бўлгани каби коммунистлар бу ишда ҳам ибрат бўлишлари лозим. Ёшларни тўғри тарбиялаш, тарбиялаганда ҳам кўнгилда армон қолдирмайдиган қилиб тарбиялаш: боламни яхши меҳнаткаш қилиб, Ватаннинг соф виждонли граждани қилиб, улуғ коммунистик ишимизнинг ватанпарвари ва вориси қилиб ўстирдим, деб чин кўнгилдан хурсанд бўладиган қилиб тарбиялаш юксак партиявий масъулиятли ишдир.

Шундай ҳолларни ҳам биламанки, баъзан масъул ходимларнинг болалари улгуриш жиҳатидан кўпроқ орқада қоладилар. Бундай болалар кўпинча ўқитувчиларни кўп овора қилиб қўядилар. Иван Иванович билан муносабатни бузиш яхши эмас, лекин математика ҳам муросасозликни сира ёқтирмайди. (Шодиёна жонланиш. Қарсаклар). Масъул ходим бўлган ота эса, жамоат иши билан бандман, шу сабабли, ўз болаларимни тарбиялашга вақтим йўқ, дейди. Шунақа фикр юритувчи кишиларни яхшилаб танқид қилиш керак. [illegible] (Шодиёна жонланиш. Қарсаклар). [illegible] бошқа нарса эмаслигини ўзларингиз тушунасиз. Ваҳоланки сизлар болаларни қийинчиликларни енга оладиган қилиб тайёрлашингиз лозим, аммо, сизлар ўзларингизнинг бу ишингиз билан болаларнинг иродасини бўшаштириб қўясиз. Ота-оналарнинг онгсизлик билан қилган илтимосларига ён беришингиз, уларнинг кўнглига қарашингиз бундай ўқувчиларнинг келажаги учун ёмон оқибатлар туғдириши мумкин. (Қарсаклар).

Совет ўқитувчилари олдида кўпгина янги масалалар, кўпгина муҳим ишлар турибди. Партия Марказий Комитети ишонадики, совет ўқитувчиси ҳамиша турмуш ўз олдига қўяётган талаблар юксаклигида туради. Халқ ўқитувчиси партия ва совет ташкилотларидан ҳар томонлама ёрдам кутишга ҳақлидир. Партия ташкилотларининг раҳбарлари ўқитувчи кадрларга яқин туришлари, бу кадрларни билишлари, улар тўғрисида ғамхўрлик қилишлари лозим. Ҳар бир партия, совет ходими, хўжалик ходими ҳозир нақадар юқори чўққига кўтарилган бўлмасин, кўп нарсага мактаб ва ўқитувчи туфайли эришганлигини сира унутмасин. (Гулдурос, давомли қарсаклар).

Азиз ўртоқлар!

Сизларга мен Австрияга қилган сафарим тўғрисида гапириб бердим, мамлакатимизда халқ маорифи системасини қайта қуриш муносабати билан мактабнинг иши тўғрисидаги ўзимнинг баъзи мулоҳазаларимни айтиб ўтдим.

Бу икки тема бир-бири билан боғланганми? Боғланган деб ҳисоблайман. Ўқитувчининг ер юзида тинчлик бўлишидан кўра каттароқ орзуси бормикин?! (Гулдурос қарсаклар). Ўқитувчи бамисоли она каби ўзи учун энг қимматли нарсани — ўзининг ҳаётини болаларга бағишлайди ва янги авлод бахтиёр бўлишини, мактабда олинган билимлар яхши натижалар беришини истайди. (Давомли қарсаклар).

Совет халқ ўқитувчиси болаларни дўстлик ва ҳамма халқларга ҳурмат руҳида, меҳнатсеварлик ва юксак инсоний онглилик руҳида ўқитмоқда ва тарбияламоқда. Совет ўқитувчиси ёшларни соф виждонли, кучли, одобли киши қилиб, хуллас, меҳнат ва тинчлик кишиси қилиб тарбияламоқда. (Қарсаклар).

Австрияга қилинган сафар тўғрисида сизларнинг съездингизда гапириб берганлигим, менингча, шунинг учун ўринли бўлдики, биз тинчлик ишини мустаҳкамлаш мақсадида, халқлар ўртасида ҳамжиҳатликни яхшилаш мақсадида шундай сафар қилдик! Бу сафар Совет ҳукуматининг социал тузуми турлича бўлган мамлакатлар билан тинч-тотув яшашга интилаётганлигини кўрсатувчи яна бир мисолдир. (Қарсаклар)

Тинчлик иши учун, коммунизмнинг тантанаси учун биз ўз кучимизни аямаймиз. Мустаҳкам тинчлик бўлиши учун, ер юзидаги ҳамма халқларнинг бахт-саодати учун тағин ҳам зўр бериб ишлай берамиз. (Гулдурос қарсаклар).

Бизнинг партиямиз, бутун совет халқи совет ўқитувчилари бизнинг муносиб ўринбосарларимизни тайёрлаётганликларини биладилар ва кўриб турибдилар. Бизнинг энг катта давлатимиз — бизнинг келажагимиз сизларнинг қўлингизда, азиз ўртоқлар. (Қарсаклар).

Ёш авлодни оталарнинг революцион шон-шуҳратига муносиб қилиб, улуғ коммунистик замонамизга муносиб қилиб ўстирингиз. (Гулдурос қарсаклар).

Халқ ўқитувчиларимизга шон-шарафлар! Ватанпарварлик меҳнатингиз учун сизларга раҳмат. Ишингизда янги катта муваффақиятлар тилайман. (Гулдурос, давомли қарсаклар. Ҳамма ўрнидан туради).

Коммунистик партия Марказий Комитети, Совет ҳукумати, бутун совет халқи совет халқ ўқитувчилари билан фахрланадилар ва коммунизм тантанаси йўлида уларнинг самарали ишлашларини тилайдилар! (Гулдурос, давомли қарсаклар овацияга айланади).

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИГА ВА ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИГА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Сурхондарё областининг колхозчилари, совхозларнинг, РТСларнинг ишчилари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари КПСС Марказий Комитети июль Пленумини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани авж олдириб, давлатга дон сотиш планини муддатидан илгари — 1960 йил 11 июлда бажарганликларини зўр қониқиш билан қайд қилиб ўтадилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Сурхондарё областининг колхозчиларини, совхозлар ва РТС ларнинг ишчиларини, қишлоқ хўжалиги мутахассисларини, партия, совет, касаба союз ва комсомол ходимларини эришилган муваффақиятлар билан табриклайдилар ва улар етиштирилган мўл ғалла ҳосилини сира нобуд қилмасдан қисқа муддатларда йиғиштириб олиш ва уруғлик ҳамда ем бўладиган фондларни ажратиб қўйиш учун барча чораларни кўрадилар, деб ишонадилар.

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

БУТУНРОССИЯ ЎҚИТУВЧИЛАР СЪЕЗДИ ҚАТНАШЧИЛАРИ ШАРАФИГА КРЕМЛДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

Россия Федерациясининг Маориф министрлиги 9 июлда Москва Кремлининг Хилват боғида Бутунитгифоқ ўқитувчилар съезди қатнашчилари шарафига қабул маросими ўтказди.

Бутунроссия ўқитувчилар съезди қатнашчилари ҳузурига меҳмон бўлиб А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев ўртоқлар, СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари ва Россия Федерацияси Олий Совети Президиумининг Раиси Н. Н. Органов, Россия федерациясининг министрлари, ўқитувчилар съезди ишида қатнашган чет эллик меҳмонлар келдилар.

Қабул маросимининг қатнашчилари партия ва ҳукумат раҳбарларини гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар.

Қабул маросимида РСФСР маориф министри Е. И. Афанасенко, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ленинград шаҳридаги 24-мактаб ўқитувчиси Н. А. Кирсанова, Красноярск мактабининг директори Г. А. Победоносцев, Украина маориф министри И. К. Белодед нутқ сўзладилар.

Сўнгра, КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари Ф. Р. Козлов қабул маросими қатнашчиларига қарата қисқа нутқ сўзлади. У, ўқитувчиларга бутун қалбдан самарали меҳнат ва СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитети ҳамда Совет ҳукумати номидан съезд қатнашчилари олдига қўйган катта вазифаларни муваффақиятли бажаришларини тилади.

Сўнгра сўзга чиққан КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев айтдики, партия Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети Бутунроссия ўқитувчилар съезди қатнашчиларини Совет Иттифоқининг орден ва медаллари билан мукофотлаш тўғрисида қарор қабул қилдилар.

Ўртоқ Брежнев яна шуни айтдики, иттифоқчи республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига республикалардаги ўқитувчилар съездлари қатнашчиларини Совет Иттифоқи орден ва медаллари билан мукофотлашга тақдим этиш таклиф қилинди. Бу хабарларни ҳозир бўлганлар қарсаклар билан кутиб олдилар.

Қабул маросимининг охирида Никита Сергеевич Хрушчев нутқ сўзлади. У, ўқитувчиларни мукофот билан қизғин табриклади, уларга сиҳат-саломатлик ва ишда муваффақиятлар тилади.

Ҳозир бўлганлар бу сўзларни қизғин овация билан кутиб олдилар. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси шарафига, Совет ҳукумати шарафига, улуғ социалистик Ватанимиз шарафига табрик хитоблари янграйди.

Қабул маросими ғоят самимий ва қизғин вазиятда ўтди.

(ТАСС).

БУТУНРОССИЯ ЎҚИТУВЧИЛАР СЪЕЗДИ ЎЗ ИШИНИ ТАМОМЛАДИ

Катта Кремль саройида бўлган Бутунроссия ўқитувчилар съезди 9 июлда ёпилди. Россия Федерациясининг ўқитувчилари ўз съездларида мактабларни қайта қуриш ҳақидаги қонунни энг яхши тарзда амалга ошириш йўллари ва методларини муҳокама қилдилар. Докладлар юзасидан музокараларда 60 киши қатнашди. РСФСР маориф министри Е. И. Афанасенко якунловчи нутқ сўзлади.

Сўнгра, съезд Россия Федерациясининг барча ўқитувчилари, халқ маорифи ходимлари, ота-оналар ва жамоатчиликка қарата бир овоздан мурожаат қабул қилди.

Съезд қатнашчилари баланд руҳ билан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига табрик хати қабул қилди.

Танаффусдан кейин съезд делегатлари ва меҳмонлар зални яна тўлдирадилар.

Президиумга А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев ўртоқлар чиққанларида уларни давомли қарсаклар билан кутиб оладилар.

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчевга сўз берилади. Залда овация бошланади. Н. С. Хрушчевнинг нутқи қайта-қайта гулдурос қарсаклар билан бўлиниб туради.

Съезд якдиллик билан резолюция қабул қилди.

Съезд шунингдек барча мамлакатларнинг ўқитувчиларига мурожаат қабул қилиб, мурожаатда уларни ҳарбий хавфнинг олдини олиш учун ва тинчлик ишини мустаҳкамлаш учун ҳамма ишларни қилишга чақиради.

Раислик қилувчи айтадики, Маориф министрлиги съездда қатнашаётган ва илгари бу мукофотни олмаган ҳамма кишиларни «Халқ маорифи аълочиси» значоги билан мукофотлашга қарор қилди. Шунингдек съезд қатнашчиси бўлган 20 ўқитувчи ва педагогика фани арбоблари К. Д. Ушинский медали билан мукофотланганлиги хабар қилинади.

РСФСР Олий Совети Президиуми съезд делегати бўлган 539 ўқитувчига РСФСРда хизмат кўрсатган ўқитувчи номини бериш ҳақида Фармон чиқарганлиги тўғрисидаги хабар қарсаклар билан кутиб олинди.

Съезд кун тартибидаги масалалар тугайди. Бутунроссия ўқитувчилар съезди ёпиқ деб эълон қилинади. (ТАСС).

ИНДОНЕЗИЯЛИК ҲУРМАТЛИ МЕҲМОН ШАРАФИГА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ҳукумати 9 июлда Катта Кремль саройида Индонезия Республикаси ҳукуматининг биринчи министри Раден Хожи Жуанда Картавижайя жаноб олийлари шарафига қабул маросими ўтказди. Жуанда Картавижайя СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев таклифига биноан СССРда меҳмон бўлиб турибди.

Совет томонидан А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатов, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрушчев ва бошқа ўртоқлар ҳозир бўлдилар.

Самимийлик ва дўстлик вазиятида ўтган қабул маросими вақтида СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва Индонезия ҳукуматининг биринчи министри Р. Х. Жуанда Картавижайя нутқ сўзладилар. (ТАСС).

Р. Х. ЖУАНДА МОСКВАДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

Индонезия Республикаси ҳукуматининг биринчи министри Раден Хожи Жуанда Картавижайя рафиқаси билан ва ўз ҳамроҳлари билан бирга 11 июль эрталаб Москвадан Варшавага жўнаб кетди. У СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг таклифига биноан, дўстлик визити билан Совет Иттифоқида икки ҳафта меҳмон бўлди.

Внуково аэродромида индонезиялик ҳурматли меҳмонни Н. С. Хрушчев, Н. Г. Игнатов, А. И. Микоян, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари А. Ф. Засядько, В. Н. Новиков ва бошқа расмий кишилар узатиб қолдилар. (ТАСС).

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ ДАВЛАТГА ҒАЛЛА СОТИШ ЙИЛЛИК ПЛАНИНИ БАЖАРДИ

ТЕРМИЗ, 11 июль. (ЎзТАГ). Сурхондарё областининг меҳнаткашлари давлатга ғалла (шолидан ташқари) сотиш йиллик планини бажардилар.

Бу йилги мавсумда бошоқли экинлар асосан механизмлар ёрдамида ўриб-йиғиб олинди. Тайёрланган ғалланинг 70 процентидан кўпроғи тайёрлов пунктларига бевосита комбайнлар ёнидан ташиб келтирилди.

Қамаши, Чироқчи, Ғузор, Деҳқонобод, Косон, Шаҳрисабз ва бошқа бир қанча районларнинг ғаллакорлари айниқса яхши натижаларга эришдилар.

Давлатга ғалла сотиш давом этмоқда.

СОВЕТ—ИНДОНЕЗИЯ САВДО МУНОСАБАТЛАРИГА ДОИР АХБОРОТ

Индонезия ҳукуматининг биринчи министри доктор Р. Х. Жуанда Совет Иттифоқида бўлган даврда 9 июлда Катта Кремль саройида Совет Иттифоқи билан Индонезия ўртасида узоқ муддатли савдо битими имзоланди.

Мазкур битим СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев ва Индонезия Республикасининг президенти доктор Сукарно 1960 йил 28 февралда имзолаган Совет—Индонезия қўшма баёнотини бажариш юзасидан тузилди.

СССР билан Индонезия ўртасидаги узоқ муддатли савдо битими Совет—Индонезия иқтисодий муносабатларини ривожлантиришда янги муҳим босқичдир. Битим 1961, 1962 ва 1963 йилларда ўзаро етказиб бериладиган товарлар рўйхатини белгилайди ҳамда мамлакатлар ўртасидаги савдо муносабатларини мустаҳкамроқ ва узоқроқ муддатга мўлжалланган асосга қўяди.

Индонезия Совет Иттифоқидан йўл қуриш машиналари, экскаваторлар, тракторлар, қишлоқ хўжалик машиналари, станоклар, кон-шахта, энергетика ва электротехника асбоб-ускуналари ҳамда машина ва ускуналарнинг бошқа турларини, қора металл прокатлари, ўғит, бинокорлик материаллари, газета қоғози, дори-дармон, кимё товарлари ва Индонезия экономикасини ривожлантириш учун керакли бошқа товарларни сотиб олади.

Совет Иттифоқи Индонезиядан шу вақтгача бўлганидан кўпроқ ҳажмда каучук, хом тери, ўсимлик мойи, зиравор, кофе, тапиока, смола ва Индонезия экспортидаги бошқа традицион товарларни сотиб олади.

Совет Иттифоқи билан Индонезия ўртасидаги товар обороти йил сайин ошиб бориб, 1963 йилда 1959 йилда эришилган даражадан уч баравар кўпайиши кутилади.

Битимни совет томонидан ташқи савдо министри Н. С. Патоличев, Индонезия томонидан — Индонезиянинг Совет Иттифоқидаги элчиси Адам Малик имзоладилар.

Имзолаш вақтида Совет томонидан СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. И. Микоян, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико, СССР Министрлар Советининг ташқи иқтисодий алоқалар бўйича Давлат комитетининг раиси С. А. Скачков, СССР министрларининг ўринбосарлари С. А. Борисов, П. Н. Кумикин, Н. Н. Смеляков, И. Ф. Семичастнов, И. Т. Гришин, М. Р. Кузьмин, Г. М. Пушкин ҳамда СССР Ташқи савдо министрлиги ва Ташқи ишлар министрлигининг бошқа масъул ходимлари; Индонезия томонидан — Индонезия Республикасининг биринчи министри Р. Х. Жуанда, Ташқи ишлар министрлигининг бош секретари Сувито Кусумовидагдо, Ташқи ишлар министрлиги, ташқи иқтисодий алоқалар бўлимининг мудири Исмоил Тасеб ва Индонезия Республикасининг СССРдаги Элчихонасининг ходимлари ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ДАВЛАТ ХАВФСИЗЛИГИ КОМИТЕТИ ВА СССР ПРОКУРАТУРАСИДА

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Давлат хавфсизлиги комитети Америка разведкачиси Пауэрс Френсис Гарриниг иши юзасидан терговни тамомлади. Пауэрс 1960 йил 1 майда «Локхид У-2» самолётида жосуслик маълумотлари тўплаш мақсадида Совет Иттифоқи ҳаво чегараларига бостириб кирган ва саноат ҳамда мудофаа объектларини аэрофото суратига олган, шунингдек разведка характеридаги бошқа маълумотларни тўплаган ва 20 минг метрдан баландроқ жойда ракета билан уриб туширилган эди.

Пауэрс давлат жинояти (жосуслик) учун жиноий жавобгарлик ҳақидаги қонуннинг иккинчи моддасига биноан жиноий жавобгарликка тортилди.

Пауэрсга чиқарилган айбномани СССР бош прокурори тасдиқлади ва Пауэрсни айблаш юзасидан иш ҳарбий трибуналлар ҳақидаги низомнинг 9 ва 16-моддаларига мувофиқ кўриб чиқиш учун СССР Олий Суди Ҳарбий Коллегиясига топширилди.

АНГЛИЯ ГАРРИ ПОЛЛИТ БИЛАН ВИДОЛАШМОҚДА

ЛОНДОН, 9 июль. (ТАСС). Бугун Лондонда Англия ва халқаро коммунистик ҳаракатнинг атоқли арбоби. Буюк Британия Коммунистик партиясининг асосчиларидан бири Гарри Поллитни дафн этиш маросими бўлди.

Жуда кўп дўстлар ва сафдошлар, қардошлар, касаба союзларининг ва Коммунистик партия ташкилотларининг вакиллари, пойтахт ва унинг атрофидаги меҳнаткашлар, қардош коммунистик партияларнинг делегатлари инглиз халқининг ажойиб фарзанди билан охирги марта видолашдилар.

Мотам митингида бошқа нотиқлар орасида Буюк Британия Коммунистик партияси бош секретари Жон Голлан ва КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзолигига кандидат П. Н. Поспелов нутқ сўзладилар. Митингдан кейин Г. Поллитнинг жасади куйдирилди.

АМЕРИКА ЭКОНОМИСТЛАРИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА БЎЛИШИ

СССР Фанлар академиясининг таклифига мувофиқ, Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Америка экономистларининг делегацияси Ўзбекистонда уч кун бўлганлари дан кейин Тошкентдан Москвага жўнаб кетди.

Меҳмонлар республика ҳаёти билан танишдилар. Улар Ўзбекистон ССР Госпланининг раиси С. К. Зиёдуллаев билан суҳбатлашдилар. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг экономика институтида бўлдилар. Делегация аъзолари «Малик» совхозини бориб кўрдилар. (ЎзТАГ).

ҚАРДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ПАХТАКОРЛАРИ МУСОБАҚАСИ

РЕСПУБЛИКАЛАРИМИЗ ЎРТАСИДАГИ ТРАДИЦИОН МУСОБАҚА—ЖУДА КАТТА ЁРДАМ БЕРАДИ

Р. ЧОРИЕВ
Туркманистон КП Марказий Комитетининг секретари

КПСС Марказий Комитетининг декабрь (1959 йил) Пленуми тарихий қарорларидан илҳомланган Совет Туркманистонининг меҳнаткашлари етти йилликнинг иккинчи йилида қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳамма турларини етиштиришни анча кўпайтиришга қарор қилдилар. Пахтакорлар мамлакатга камида 400 минг тонна, шу жумладан 166 минг тонна ингичка толали пахта етказиб бериш учун курашмоқдалар. Чорвадорлар ҳам планни ортиғи билан бажаришга, ўз зафарлари билан Ватанимизни қувонтиришга сўз бердилар.

Қишлоқ меҳнаткашлари мажбуриятларни бажариш учун енг шимариб ишламоқдалар. Республика давлатга пилла, қоракўл тери топшириш йиллик планини ва жун, сут, гўшт сотиш ярим йиллик планларини муддатидан илгари бажарди. Пахтакорлар чигитни ўз вақтида экиб, бир текис ундириб олдилар, ғўза кўчатларининг нормал қалинлиги таъминланди, юқори ҳосил учун мустаҳкам замин яратилди.

1960 йил Туркманистон пахтакорлари учун айниқса унутилмас йил бўлади. Чунки пахтакорлар прогрессив агротехника усулларини кенг қўлланиб, кетмондан воз кечдилар.

Экин майдонининг 96 процентида кўчат квадрат-уялаб жойлаштирилди. Колхоз ва совхозларда 600 та комплекс механизация бригадаси тузилди. Москва районидаги Ленин номли колхознинг механизатори Пирим Ёшузоқовнинг ташаббуси билан техникадан яхшироқ фойдаланиш, меҳнат сарфини камайтириш учун социалистик мусобақа авж олиб кетди. Ғўза нуқул механизация воситаси билан комплекс парвариш қилинаётир.

Мусобақа ўзининг дастлабки самараларини берди. Механизаторларнинг фидокорона меҳнати туфайли дала ишларининг суръати жадаллашмоқда. Ленин районидаги Тельман номли, Халач районидаги Сталин номли, Мари районидаги «Москва» ва бошқа ўнлаб колхозларнинг пахтакорлари ғўза парваришида ажойиб натижаларга эришдилар.

Шу кеча-кундузда ғўзанинг учинчи парвариши қизғин боряпти. Экиннинг аҳволи яхши, ғўза ҳамма жойда бирдек ҳосилга кириб келаётганини кўриш мумкин.

Илғор агротехникани жорий қилиш, меҳнатни ташкил қилишнинг прогрессив йўлларидан фойдаланиш мўл ҳосил учун курашда катта роль ўйнамоқда. Суғоришда янги усул кенг қўлланилаётир. Ғўзани узун олинган эгатлар бўйлаб сифон ва шланга ёрдами билан суғоришга алоҳида аҳамият берилмоқда. Бу соҳада Мари районидан Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Жуматурди Обожонов раҳбарлигидаги «Москва» колхози бой тажриба орттирган. Янги усулда суғориш туфайли сувчиларнинг меҳнат унумдорлиги қарийб икки баравар ортди. Механизаторлар техникадан яхши фойдаланмоқдалар. Ҳар бир тракторчининг ўртача бир кунлик иш унуми 13—17 гектарга етди.

Мари районидаги «Коммунизм», Куняурдин районидаги «Большевик» колхозларида ва бошқа жойларда ғўзани қондириб суғориш ҳамда ўғитга тўйдириш яхши ташкил қилинган. Бу колхозларда ғўзани озиқлантириш бултургига нисбатан анча яхши, маҳаллий ўғитдан кенг фойдаланилмоқда, ўғит солиш муддатларига қатъий риоя қилинаётир, ғўза қатор ораларини ишлаш, экинни суғориш устидан қаттиқ назорат ўрнатилган.

«Оқ олтин»дан юқори ҳосил етиштириш учун курашда мусобақадош, қардош республикалар ўртасидаги традицион социалистик мусобақа жуда катта роль ўйнайди. Бу мусобақа камчиликларни ўз вақтида аниқлаб, тезда тугатишга, илғор тажрибаларни кенг оммалаштиришга ёрдам беради.

Яқинда республикамиз колхоз ва совхозларида Тожикистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси бўлди. Текшириш анчагина камчиликлар борлигини кўрсатди, илғор иш тажрибалар оммалаштирилди. Ўзаро текшириш бригадасининг иш якунлари Туркманистон КП Марказий Комитетининг бюросида муҳокама қилинди. Июль ойи республикамизда мўл ҳосил тўплаш учун кураш ойлиги деб эълон қилинди. Бу ўзаро текшириш қандай яхши натижа бераётганлигини ҳозир кўриб турибмиз.

Июлда дала ишларининг суръати анча жадаллашди, сифати яхшиланди. Пахтакорлар мана шу ой мобайнида ғўзани узунасига камида икки-икки ярим марта ва кўндалангига икки марта культивация қилиш, бир ярим-икки марта озиқлантириш ҳамда камида икки-икки ярим бор суғориш учун астойдил курашмоқдалар. Халач, Дейнов, Ленин, Мари ва бошқа районларнинг пахтакорлари, «Москва», «Байрамали» совхозларининг коллективлари июль ойида ҳар қачонгидан кўпроқ ҳосил тўплаш учун ғўза парваришини кундан кунга кучайтирмоқдалар.

Шу кунларда партия ташкилотларининг бутун оммавий-сиёсий ва ташкилотчилик иши далага кўчирилган. Агитаторлар пахтакорларга ҳозир деҳқонлар олдида турган вазифаларни тушунтирмоқдалар. Социалистик мусобақа илғорларининг иш тажрибалари оммалаштирилмоқда, қолоқлар танқид қилиняпти.

Ўзбекистон билан Туркманистон пахтакорлари ўртасидаги социалистик мусобақа шартларининг қандай бажарилаётганлигини ўзаро текширишдан ўтказиш бошланди. Биз қадрли меҳмонларимиз — республикамизга Ўзбекистондан келган дўстларимиз камчиликларни аниқлашда ва тезроқ тугатишда яқиндан ёрдам берадилар, илғор иш усуллари тўғрисида сўзлаб берадилар деб ишонамиз. Ўзбекистонлик пахтакорлар республикамизда пахтадан юқори ҳосил етиштириш учун курашда бизга яқиндан кўмак беришлари турган гап.

Бизнинг бригадамиз ҳам қардош Ўзбекистон ССР га бориб, колхоз ва совхозларда ўзаро текширишни бошлаб юборди. Бригада составида кўпгина атоқли пахтакорлар бор.

Биз бу ўзаро текшириш вақтида кўпгина фойдали нарсаларни, ўзбек пахтакорларининг илғор тажрибаларини ўрганамиз, мусобақадош дўстларимизга ёрдам берамиз деб ўйлаймиз.

Республикаларимиз ўртасидаги мусобақа пахтакорлар Ватан олдидаги ўз бурчларини шараф билан бажаришларининг гаровидир. Мусобақа етти йилликнинг иккинчи йилида олдимизда турган мажбуриятларни шараф билан бажаришга ёрдам беради.

ТУРКМАНИСТОНДАН — БИЗГА

Кеча Туркманистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси Ўзбекистонга келди. Қардош республикалик меҳмонлар ўзбек пахтакорлари бу йил мамлакатга 3 миллион 170 минг тонна пахта етказиб бериш юзасидан олган ўз социалистик мажбуриятларини амалда қандай бажараётганликларини текширишдан ўтказадилар. Улар Бухоро, Хоразм областларида, шунингдек Қорақалпоғистон АССР даги колхоз ва совхозларда ғўза парваришининг бориши, жамоат маҳсулдор чорвачилигини ривожлантириш билан танишадилар.

Мусобақадош Туркманистон ССР пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадасига Туркманистон КП Марказий Комитетининг секретари ўртоқ Р. ЧОРИЕВ раҳбарлик қилади.

Бригада составида 25 киши, булар орасида Дейнов районидаги Ленин номли колхозининг бригада бошлиғи ЁҚУБОВ, Кўҳна Урганч районидаги «8 Март» колхозининг зоотехниги АМИРОВ, колхоз раислари, агрономлар, партия, совет ходимлари бор.

Қардош туркман пахтакорларининг вакиллари Урганчда ҳам, Бухорода ҳам, Нукусда ҳам самимий кутиб олинди. Бири-бирига қондош ва жондош, бири-бирига шогирд ва устод ўзбек ва туркман пахтакорлари самимий қучоқ очиб кўришмоқдалар.

БИЗДАН — ТУРКМАНИСТОНГА

Кеча Ўзбекистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси Туркманистон ССР га жўнаб кетди. Бригадага Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри Ж. Хоназаров бошчилик қилади. Бригада уч группага бўлиниб, Чоржўй, Мари ва Тошовуз областларида бўлади.

Бригада составида колхоз раислари, қишлоқ хўжалик мутахассислари, олимлар, комплекс механизация бригада бошлиқлари, партия ва совет аппарати ходимлари, ҳаммаси бўлиб 23 киши бор.

РЕПОРТАЖ ТИНГЛАБ...

СОВЕТ ФУТБОЛИНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ

11 июлга ўтар кечаси Ватанимиздаги юз минглаб футбол ишқибозлари ухламади, десак бўлади. Шу куни кечаси соат 1 дан 25 минут ўтганда, улар радиоприёмникларини Париж стадионига тўғриладилар. Бу ерда футбол бўйича Европа кубоги учун СССР ва Югославия командалари ўртасида финал мусобақаси бўлди.

Маълумки, бу мукофот биринчи марта ўйналмоқда. Ўтган йили 17 мамлакатнинг — СССР, Венгрия, Польша, Испания, Германия Демократик Республикаси, Португалия, Югославия, Болгария, Румыния, Туркия, Дания, Чехословакия, Франция, Греция, Австрия, Норвегия, Ирландиянинг спортчилари бу мусобақада қатнашиш шарафига муяссар бўлдилар. Ана шу командалардан иккитаси — СССР ва Югославия терма командаси бир йил давомида бирон марта ҳам мағлубиятга учрамай, финалга чиқдилар. Бу ерда шуни ҳам айтиб ўтиш кераккки, СССР ва Югославия командалари 1952 йилда Финляндияда ва 1956 йилда Австралияда олимпия ўйинларида учрашган эдилар. 1952 йилда биринчи учрашув 5:5 ҳисоби билан тугаб, қайта учрашилганда югослав футболчилари 3:1 ҳисоби билан ғалаба қилган эдилар. Мельбурнда эса, совет футболчилари 1:0 ҳисоби билан ғолиб чиқдилар. Парижда бўлган бу учрашув учинчи учрашув эди.

Шу куни Парижда кун бўйи ёмғир ёғди. Бу эса футбол майдонини ноқулай аҳволга келтириб қўйди. Радио коментаторимиз ўйиннинг биринчи ярмида Югославия футболчилари қаттиқ ҳужум қилаётганликларини, совет командаси мажбуран ҳимояга ўтиб олганлигини айтганда, юз минглаб футбол ишқибозлари ҳаяжонга тушди. Бутун дунёга ўзининг ажойиб ўйини билан шуҳрат қозонган Л. Яшин яхши ўйнаб, рақибларнинг ғалаба қозонишига йўл бермади. Шундай бўлса ҳам ўйиннинг қирқинчи минутида Югославия футболчиларининг марказий ҳужумчиси Галич ҳисобни очди.

15 минутлик танаффусдан кейин Николай Озеровнинг овози яна янгради:

— Радио карнайлари олдида ўз уйқусини тарк этиб, жонажон командасининг ғалаба қозонишини умид билан кутаётган футбол ишқибозларини кўриб турибман. Мен ишонтириб айтаманки, ўйиннинг иккинчи ярмида совет командаси бутун имкониятини ишга солади.

Ўйиннинг бошланишиданоқ худди унинг айтганидек бўлди. Совет футболчиларининг ҳужуми тобора кучая борди. Ана шундай ҳужумлардан бирида Бубукин дарвозага томон тўпни зарб билан тепди. Аммо, югославияликларнинг дарвозабони тўпни қайтарди ва қўлидан чиқариб юборди. Шу пайтда тез югуриб келган Метревели тўпни дарвозага киритди ва ҳисобни баравардаштирди.

Ўйиннинг қолган қисмида ҳар иккала команда жуда қаттиқ ҳужум қилди. Учрашув дуранг бўлиши мумкин эмас. Албатта бирон команда ғалаба қилиши керак. Аммо вақт тамом бўлиб, ҳисоб 1:1 лигича қолди.

Қўшимча ярим соат вақт берилди. СССР терма командасининг тренери ўртоқ Качалин футболчилар олдига конкрет вазифа қўйди.

Судья командаларни яна майдонга чақирди. Вақт тугашига оз қолганда СССР терма командасининг марказий ҳужумчиси В. Понедельник тўпни боши билан уриб дарвозага киритди ва команданинг ғалаба қозонишини таъминлади.

Шундай қилиб бу ўйин СССР футболчилари фойдасига 2:1 ҳисоби билан тугади.

Ўйин тамом бўлиши билан СССР командасининг капитани И. Неттога Европа кубоги топширилди. Бир йиллик курашда ғолиб чиққан Ватанимиз футболчилари стадионни тўлдириб ўтирган томошабинлар олдидан саф тортиб ўтдилар.

Шундай қилиб Европа кубоги Москвага йўл олди. Ватанимиз спорти шон-шавкатини яна бир марта юқорига кўтарган футболчилар қуйидагилар: Яшин, Чохели, Масленкин, Крутиков, Войнов, Нетто, Метревели, Иванов, Понедельник, Бубукин, Месхи.

В. МАҲКАМОВ.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

МАРҒИЛОН. «Намуна» колхозининг «Политотдел» бўлимида 25 ўринли янги касалхона очилди. Касалхона аҳолига яхши хизмат қилмоқда.

Т. Эрматов.

ЧИРЧИҚ. Бу йил шаҳар меҳнаткашларидан 10 мингдан ортиғи дам олиш уйларида ва санаторийларда бўлади. Биргина электрокимё комбинатининг ишчи ва хизматчиларидан йилига икки минг киши шаҳар атрофидаги дам олиш уйларида ҳордиқ чиқаради.

Т. Сихарулидзе.

ХОЛДЕВОНБЕК. Охунбобоев номли колхоз правлениеси 35 ўринли касалхона ва 10 ўринли туғруқхона қуриб олди. Касалхонада малакали врач Тожибоев ишламоқда.

Р. Тўрақулов.

ОҲАНГАРОН. Янги шаҳарда 100 ўринли типовой туғруқхона қурилиб, фойдаланишга топширилди. Бу бинонинг ишга туширилиши муносабати билан ўринлар сони икки баравар ортди.

А. Кўкиев.

УРГАНЧ. Бу йил райондаги Низомий номли ўрта мактаб қошидаги қишлоқ ёшлари мактабини ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда 18 киши тамомлади. Уларнинг бир қисми қишлоқ хўжалик институтларига кириш учун тайёргарлик кўрмоқда.

С. Нодирматов.

МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ СОҒЛИҒИНИ ЯХШИЛАШ УЧУН

МЕДИЦИНА ХОДИМЛАРИ АКТИВИНИНГ ШАҲАР ЙИҒИЛИШИ

9 июлда Тошкентда бўлиб ўтган медицина ходимлари активининг шаҳар йиғилиши Ўзбекистон пойтахтидаги даволаш муассасаларининг ишини яхшилашдан иборат актуал масалаларга бағишланди. Йиғилишни шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Қ. М. Муртазоев очди.

Республика соғлиқни сақлаш министри Р. С. Соатовнинг докладида, врачлар ва олимларнинг, партия ва совет ходимларининг нутқларида шу нарса таъкидлаб ўтилдики, Коммунистик партия ва совет ҳукуматининг халқ фаровонлиги тўғрисидаги тинмай қилаётган ғамхўрлиги соғлиқни сақлашнинг юксалиб бораётганлигида ўз ёрқин ифодасини топди. Тошкентдаги даволаш муассасалари тармоқларининг узлуксиз ўсиб бораётганлиги бунинг мисолидир. Революцияга қадар бу ерда 600 дан ҳам камроқ ўринга эга бўлган атиги 11 та касалхона бор эди. Ҳозирги вақтда эса шаҳарда даволаш муассасаларининг кенг тармоқлари, шу жумладан 60 га яқин касалхона, ўнлаб поликлиника, махсус болалар ва аёллар консультациялари, корхоналарда юзлаб соғлиқни сақлаш пунктлари, санаторийлар, илмий-тадқиқот муассасалари бор.

Шаҳар аҳолисига медицина ходимларининг катта армияси хизмат кўрсатмоқда. Ҳар ўн минг кишига бу ерда 42 врач тўғри келади. Бу эса Америка Қўшма Штатларига қараганда уч баравар, Англия ва Франциядагига қараганда қарийб беш баравар, Туркиядагига қараганда 14 баравар кўпроқдир.

Республика пойтахти аҳолисига медицина хизматини кўрсатиш учун маблағ ажратиш узлуксиз ўсиб бормоқда. Бу йил Тошкентнинг соғлиқни сақлаш бюджети қарийб чорак миллиард сўмни ташкил этади. Янги даволаш муассасалари қуриш учун кўплаб маблағ ажратилмоқда. Шу билан бир қаторда бошқармаларга қарашли бўлган маъмурий биноларни аниқлаш ва соғлиқни сақлаш органларига топшириш юзасидан кенг миқёсда иш олиб борилмоқда. Бундай биноларга ҳозирдаёқ янги кўп профилли касалхоналар, катта шаҳар поликлиникаси, диспансерлар, стоматология поликлиникаси, туғруқхоналар, аёллар консультациялари, болалар яслилари жойлаштирилди. Тошкент жамоатчилиги даволаш муассасалари шохобчаларини кенгайтириш етти йиллик планини муддатидан илгари туғаллаш учун зўр бериб кураш олиб бормоқда. Тошкент атрофида курорт зонасини барпо этиш юзасидан катта ишлар бошлаб юборилди.

Йиғилишда республика пойтахти медицина ходимларининг аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш соҳасида кўрсатаётган ташаббуси ҳақида гапирилди. Поликлиникаларда бутун ҳафта давомида узлуксиз қабул қилиш жорий этилди. Кўпгина медик олимлар асосий ишларидан бўш вақтларида поликлиникаларда беморларга жамоат тартибида консультация бермоқдалар. Поликлиникаларнинг беморларга уларни рўйхатга олмасдан хизмат кўрсатиш усули айниқса зўр қизиқиш туғдирмоқда. Бу усул аҳоли томонидан маъқулланиб, ҳозирдаёқ, Тошкентдаги 20,8 ва 24 поликлиникаларда жорий этилган.

Шу билан бир қаторда йиғилишда медицина муассасаларининг раҳбарлари номига кўпгина танқидий фикрлар ҳам айтилди. Даволаш-профилактика ва санитария-оқартув ишлари етарли даражада олиб борилмаётир. Нотўғри диагноз қўйиш ва беморларни жуда кечикиб касалхонага юбориш ҳоллари юз бермоқда. Соғлиқни сақлаш органларининг ходимлари санитария нормалари ва қоидаларини бузиш ҳолларига нисбатан ҳамма вақт ҳам принципиаллик ва қатъиятлик кўрсатмаётирлар. Саноат корхоналари яқинидаги ҳавонинг ва ҳовузларнинг ифлосланишига, баъзи бир савдо ташкилотларининг санитарияга зид бўлган аҳволига қарши етарли даражада актив кураш олиб борилмаётир.

Тез ёрдам станциясининг ишини яхшилаш зарурлиги, беморларга нисбатан қўпол, беодоб ва юзаки муносабатда бўлиш фактларига қарши курашни кучайтириш зарурлиги кўрсатиб ўтилди. Шаҳарни ободонлаштиришни тезлаштириш, кўчалар, ҳовлилар, саноат корхоналари, магазинлар ва ошхоналарнинг санитария ҳолати устидан назоратни кучайтириш юзасидан таклифлар киритилди. Шахсий ва жамоат гигиенаси қоидаларини, кишиларнинг соғлиғини сақлаш ва умрини узайтириш учун кураш воситалари ва усулларини пропаганда қилишни кенг авж олдириб юбориш лозимлиги таъкидлаб ўтилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Йиғилиш ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари Ф. Е. Титов қатнашди.

Муҳокама этилган масала юзасидан Тошкент аҳолисига медицина хизмати кўрсатишни янада яхшилашга ва аҳоли соғлиғини муҳофаза қилишга қаратилган қарор қабул қилинди. (ЎзТАГ).

Редактор И. РАҲИМОВ.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.
Р. 01940. Нашр. А. № 161.